SVETI BONAVENTURA
CRKVENI NAUČITELJ

Stablo života

Veliki crkveni naučitelj *sv. Bonaventura* (1221–1274) je uz Tomu Akvinskoga i Duns Skota prvak skolastičke filozofije i mistične teologije.

Slijedeći *Ivanovu, Pavlovu i Augustinovu* koncepciju, u svojim djelima daje primat *ljubavi.* Po njemu se sva teološka spoznaja oslanja na duhovnu-mističnu spoznaju, na Ljubav, koja je smisao i cilj svega stvorenoga. Posebno će osvjetljavati otajstvo Utjelovljenja, *franjevački teološki kristocentrizam: Krista Betlehema, Kalvarije i Euharistije,* koji upravo u ovim djelima dolazi do izražaja, a po kojemu Otajstvu želi povezati čovjeka s Bogom.

Po ovom djelu *Pet svetkovina . . .*, Bonaventura želi uputiti dušu u kontemplaciju Riječi, potaknuti je da živi Marijinim životom – u jedinstvu s Bogom, da bi po tome jedinstvu mogla donositi duhovne-mistične plodove.

Stablom života – Bonaventura simbolizira Križ – Spasitelja, motreći sve etape Kristova života, muke, smrti i proslave, i ističući plodove toga Stabla – za život vječni.

U traktatu *Vodstvo duše,* Bonaventura upravlja misao na razmatranje o Bogu, ističući da duša treba da čezne za sličnošću s Njim preko nasljedovanja raspetoga Krista; da u svome životu, vršeći kreposti, ostvari ljubav prema Bogu i bližnjemu.

Utjelovljena Ljubav je za Bonaventuru neiscrpljivi izvor nadahnuća – ljubavi.

S. Marija

SVETI BONAVENTURA: STABLO ŽIVOTA

SYMPOSION
BIBLIOTEKA ASKETSKO-MISTIČNIH DJELA
KNJIGA LIV

U r e d n i k :
S. MARIJA OD PRESVETOGA SRCA
(Anka Petričević)

CIP-Katalogizacija u publikaciji
Sveučilišna knjižnica u Splitu

UDK 242:248

BONAVENTURA, sanctus
Stablo života / sveti Bonaventura, naučitelj Crkve ; (s latinskog preveo Jozo Marendić). - Split : Samostan sv. Klare, 1994. - 102 str. ; 21 cm. - (Symposion : biblioteka asketsko-mističnih djela ; knj. 54)

Prijevod djela: De quinque festivitatibus pueri Iesu - Lignum vitae - De regimine animae. - Str. 93-102: Život u svjetlosti / s. Marija od Presvetoga Srca. - Bibliografske bilješke uz tekst.

ISBN 953-6261-06-5

ISBN 953-6261-06-5

SVETI BONAVENTURA, NAUČITELJ CRKVE

STABLO ŽIVOTA

SYMPOSION
SPLIT, 1994.

Naslov izvornika:
S. BONAVENTURA:
- *De quinque festivitatibus pueri Iesu,*
- *Lignum vitae*
-*De regimine animae*
O p u s c u l a   s p i r i t u a l i a
Città Nuova, Edit., 1992.

S latinskog preveo: Mons *Jozo Marendić*, kanonik

Lektor i korektor:
MOPS

Tehnički urednik:
Miro Radalj

Naslovna stranica i crteži:
Mario Čagalj

Neka se tiska!
Generalni vikar:
mons. *Tomislav Karaman*
Broj: 899/94
Split, 20. svibnja 1994.

Izdaje i odgovara:
SAMOSTAN SV. KLARE - SPLIT, Sv. Klare 1A

Slog:
VERBUM

Tisak:
SVEUČILIŠNA TISKARA - SPLIT

PET SVETKOVINA DJETETA ISUSA

UVOD

Prema prosudbi i naučavanju časnih učitelja, koje je u Crkvi Božjoj božansko svjetlo prosvijetlilo obilatije a nebeska pobožnost jače zagrijala, ugodno razmišljanje o Isusu, pobožna kontemplacija utjelovljene Riječi, ugodnije raduje, slađe opaja i krijepi pobožnu dušu savršenije od meda i od miomirisa svih opojnih pomasti[1]. Radi toga, pošto sam se malo udaljio od buke redovitih poslova i u sebi tiho se pitao: što bi u ovom vremenu razmišljao o božanskom Utjelovljenju, da odatle primim neku duhovnu utjehu, po kojoj bi, kao uz pomoć ogledala[2], *u ovoj dolini suza*[3], okušao božansku slast, i nju okušavši malo bolje prezirao vremenitu i varljivu utjehu, obuzelo mi je dušu tajnovito nadahnuće, da duša Bogu odana, uz pomoć milosti Duha Svetoga i snagom Svevišnjega, može jedinorođenoga Sina, blagoslovljenu Riječ Boga Oca, duhovno začeti, roditi, dati mu ime, s blaženim Mudracima tražiti i naći i zatim Bogu Ocu po Zakonu Mojsijevu u hramu sretno prikazati. Tako je duša, kao prava sljedbenica kršćanske vjere, u stanju pobožno svetkovati sa svim poštovanjem onih pet svetkovina, koje Crkva posvećuje Djetetu Isusu. I stoga, što ponizno razmotrih,

1. Usp. ANSELMUS, Liber meditationum et orationum, Medit. 12 (PL 158, 769 ss).
2. Usp. 1 Kor 13,12.
3. Usp. Ps 84,7.

te također i napisah poniznim riječima, radi kratkoće propustih navesti auktore. Ukoliko bilo tko, čitanjem i razmatranjem ove kratke rasprave, osjeti barem nešto pobožnosti prema slatkom Isusu, neka ga hvali, slavi i blagoslivlje, kao začetnika, izvor i počelo svakog dobra; ukoliko se njome ne okoristi, neka baci krivnju na mene, pisca nedovoljno vješta i dostojna za pisanje, ili neka je možda preuzme na se i pripiše sebi kao čitatelju manje pobožnom i poniznom.

I. svetkovina

KAKO POBOŽNA DUŠA DUHOVNO ZAČINJE SINA BOŽJEGA, ISUSA KRISTA?

1. Prije svega, očistivši razum u kupelji pokajanja, i zagrijavši čuvstva plamičkom ljubavi[4], potrebno je čistim promatranjima ispitivati i pobožnim mislima razglabati, kako pobožna duša može duhovno začeti ovoga blagoslovljenog Sina Božjega Isusa Krista.

Pobožna duša, nadahnuta i potaknuta nadom u nebesku nagradu, ili zbog straha od vječne kazne, ili zbog dosade produljenog boravka u ovoj dolini suza[5], prihvaća božanska razmišljanja, zagrijava se svetim čuvstvima, dolaze joj nova nadahnuća, nebeski je poticaji sile

4. Usp. BONAV., De triplici via, c 1, nn. 2-17 (Op.om., VIII, 3ss).
5. Usp. Ps 84,7.

da prezre i odbaci stare mane i prijašnje osjećaje, novom odlukom življenja *od Oca svjetlosti, od koga je svaki dobar dar, svaki savršen poklon*[6], duhovno se oplođuje duhom milosti; a o čemu se drugom radi, ako ne o *silasku sile Svevišnjega i zasjeni*[7] nebeskog lahora, što kroti tjelesne požude, tješi i potiče duhovne oči da gledaju; Otac nebeski na stanoviti način oplođuje dušu i čini je tegotnom[8]? - Poslije ovoga svetog začeća duša probljeđuje u licu - s iskrenom poniznošću u ponašanju; osjeća duhovnu odbojnost prema jelu i piću, s prezirom i potpunim odbacivanjem svjetovnih stvari; u srcu se izmjenjuju želje odlukom i željom za raznovrsnim dobrima, a ponekad duša počinje pobolijevati i slabiti zbog zanijekanja vlastite volje. Naime već se osjeća žalosna i uznemirena zbog počinjenih nereda u prošlosti, zbog gubljenja vremena, zbog prisnog drugovanja s osobama, koje još žive na svijetu na svjetski način. Malo pomalo sve što je i što se vidi izvana, njoj postaje teško i dosadno, jer se uvjerava da se ne sviđa Njemu, kojega ona ima i osjeća u srcu.

2. O sretnog li začeća, zbog kojeg slijedi takav prezir svijeta te čežnja za nebeskim poslovima i božanskim brigama! - Sada već premda još u neznatnoj mjeri "s mirisom duha, tijelo postaje mlohavo"[9], i rađa se tugovanje.

6. Usp. Jak 1,17.
7. Usp. Lk 1,35.
8. Usp. BONAV., Commentarius in Luc., c. 8, n. 22 (Op.om., VII, 195), gdje pokazuje da je božansko "sjeme" vječna Božja Riječ, kao "udahnuta, utjelovljena, naviještana, ekzemplarna".
9. Usp. BERNADUS, Epistolae, Epist. III, n. 3 (PL 182,255).

Sada već duša počinje s Marijom uzlaziti u *brdoviti kraj*[10], jer poslije ovog začeća postaju joj dosadne zemaljske stvarnosti i budi joj se čežnja za nebeskima i vječnima. Sada se već počinje kloniti društva onih *koji misle samo na zemaljske stvari*[11], i čezne za povjerljivošću onih koji žude za nebeskim stvarima. Sada već počinje posluživati Elizabetu, to jest one koje prosvjetljuje božanska mudrost a božanska milost ljubavlju jače grije. A ovo je veoma važno, jer je mnogima potrebno: koliko se više udaljuju od svijeta, toliko više stječu prijateljstvo i povjerenje dobrih. Zbilja, koliko oni sve više gube osjećaj za drugovanje sa zlima, toliko im je srcu ugodnije i toplije pošteno druženje s dobrim i duhovnim osobama. To ovako potvrđuje sv. Grgur: "Tko se priljubi uz svetog čovjeka, preko njegovog ustrajnog promatranja, slušanja njegova govora, primjernog ponašanja, postiže dar da se zagrije ljubavlju prema istini, da razgoni tmine grijeha i da odsijeva božanskim svjetlom"[12]. A sv. Izidor: "Potraži društvo dobrih; doista, ukoliko im budeš drug u razgovoru, bit ćeš također i u svetosti"[13]. - O ovom neka promisli vjerna duša: kako su čisti i kako pobožni bili razgovori onih Svetaca, kako božanski i spasonosni savjeti, kako divna djela međusobnog drugovanja, dok je pojedinac drugoga riječju i primjerom poticao na bolje.

10. Usp. Lk 1,39.
11. Usp. Fil 3,19.
12. Usp. Homiliarum in Ezechielem libri duo, lib. I. Homil. 5, n.6 (PL. 76,823).
13. Usp. Synonymorum libri duo, lib.II, n. 44 (PL 83,855).

3. - Tako čini i ti, pobožna dušo, ako osjećaš da si po milosti Duha Svetoga začela nove poticaje za nebeskim životom. Izbjegavaj druženje sa zlima, uzađi s Marijom, savjetuj se s duhovnim osobama, trudi se ići za tragovima savršenih, razmišljaj o riječima dobrih, a nasljeduj im također i djela i primjere. - Kloni se od otrovnih savjeta pokvarenih, kojima je uvijek cilj kvariti, nakana im je spriječiti, ne prestaju uništavati nove poticaje Duha Svetoga, te često, pod vidom pobožnosti, ubrizgavaju otrov opake mlakosti, dok govore: Vrlo je teško što počinješ, veoma mučno što odlučuješ, nepodnosivo što radiš, nedostaju ti sile, naravne sposobnosti malakšu, u glavi se muti, oči slabe, bolesti se na razne načine množe; sušica, uzetost, slabljenje glave i vrtoglavica, zamagljenost očiju, utrnulost osjetila, pomračenje razuma i slabljenje sila: biti ćeš izvrgnuta svim ovim jadima, ako ne odustaneš od svojih odluka, te više nastojiš oko tjelesnih potreba. Takve stvari ne dolikuju tvom položaju, po njima se umanjuje tvoja čast i poštovanje prema tebi. - Pogledaj: umišlja se da je postao učitelj odgoja i liječnik tijela onaj koji nije znao ni popraviti svoje vladanje, ni voditi brigu o zdravlju svojega duha. Jao, jao, koliki i koliki su bili prevareni od pogubnih savjeta svjetovnjaka! I tako otjeraše Sina Božjega, koji se u njima istima bio začeo snagom Duha Svetoga[14]! Ovo je onaj otrovani napitak i smrtonosno đavolsko nagovaranje koje kod mnogih sprječava duhovno začeće, kod

14. Usp. GAUFRIDI Declarationes abbatis de colloquio Simonis cum Jesu, ex s Bernardi sermonibus collectae, XXVII, nn. 32 s. (PL 184,455 s).

mnogih ga ubija i ništi, kad se već bilo oblikovalo preko odluka i zavjeta[15].

4. - Ali postoje i ostali koji izgledaju, i možda će biti, dobri redovnici, ali uza sve to, ne uskraćujući im poštovanje, pokazuju se vrlo nepovjerljivi. Ne zapažaju da "*nije ruka Gospodnja prekratka da spasi*"[16]; ne uviđaju da se milosrđe Svevišnjega nije tako umanjilo da neće ili da ne može pomoći; "*revnuju za Boga, ali ne s ispravnim razumijevanjem*"[17]. Zbilja, dokle opažaju da drugi muževno vrše ono što su sami davno smatrali dobrim i svetim, ali to se ipak nisu usudili prihvatiti, zbog muka tjelesnog trpljenja, ili možda zbog straha od naravne prevare - odvraćaju ljude od djela savršenstva. Odvraćaju od onoga što nadilazi normu zajedničkog života, ruše svete odluke božanskog nadahnuća; a i njihovi savjeti za uređenje života, koliko su god moćniji, toliko se više pokažu opasni.

5. - Oni nekada, veoma lukavo po sudjelovanju staroga neprijatelja, kažu, prigovarajući: "Ako budeš to i to činio, smatrat ćeš se kao svet i dobar redovnik. Ali budući da ti nisi još svet onako kako su drugi u to uvjereni, biti ćeš pred pogledom vrhovnog Suca, kome su poznati tvoji mnogi, teški i strašni grijesi; biti ćeš krivac, pretvarač i licemjer, i izgubit ćeš svaku zaslugu za svoja djela. Takve vježbe spadaju na one koji nisu učinili ni-

15. Usp. HUGO DE SANCTO VICTORE, De claustro animae libri quatuor, lib. I, c 2 (PL 176,1022).
16. Usp. Iz 59,1; usp. 50,2.
17. Usp. Rim 10,2.

kakvo zlo, koji su sve radi Boga ostavili, i uza nj kroz čitav svoj život savršeno prianjali".

6. - Ali se i od ovih kloni, draga, Bogu odana dušo; uziđi na brdo s Marijom[18]. Apostol Pavao nije živio bez grijeha, nije uvijek služio Gospodinu, a kada je uznesen do trećega neba, razmatrao je gledajući Boga licem u lice. Marija Magdalena, puna oholosti i slavohleplja, sva zaokupljena svjetskim taštinama, podana tjelesnim požudama, malo poslije nego što je među svetim apostolima sjedila do nogu Isusovih[19] te slušala, s nakanom da izvršuje, sveti nauk savršenstva, zaslužila je da kao prva, i ubrzo vidi Boga[20], te je ustrajno naviještala i drugima riječi istine. "*Bog nije pristran*"[21], ne gleda na plemenitost roda, na trajanje vremena, na mnoštvo djela, nego na jači žar i veću ljubav pobožne duše. Naime, ne gleda kakav si nekad bio, nego kakav si započeo biti. Tako će savjeti onih savjetnika zaslužiti osudu, ukoliko ih se ne opravda naivnošću, ma da ih se ne smije odobriti.

7. - Ako se dakle ti ne možeš spasiti po nevinosti, nastoj se spasiti po pokori; ako ne možeš biti Katarina ili Cecilija, ne prezri da budeš Marija Magdalena ili Egipatska. Stoga, ako osjećaš da si s odlukom svetosti začela preslatkoga Sina Božjega, izbjegavaj gore spomenute smrtonosne otrove i požuri velikom željom i čežnjom, poput porodilje, da sretno prispiješ do porođaja.

---

18. Usp. Lk 1,39.
19. Usp. Lk 7,37 sl; 8, 2; 10,39.
20. Usp. Iv 20, 1 sl.
21. Usp. Dj 10,34.

II. svetkovina

KAKO SE SIN BOŽJI DUHOVNO RAĐA U POBOŽNOJ DUŠI?

1. - Drugo, slušaj i razmatraj, kako se ovaj blagoslovljeni Sin Božji, već duhovno začet, rađa duhovno u duši. Rađa se, kada poslije valjanog savjeta, dovoljne rasprave o onome što je činiti, i zaziva božanske pomoći, počinje ostvarivati svetu odluku; kada duša počne vršiti stvarno ono o čemu je dosta dugo razmišljala, ali je ipak uvijek bila u strahu početi, smatrajući se nesposobnom. Pri ovom svetom porođaju anđeli kliču, slave Boga i naviještaju mir. Kada se dobro djelo sprovelo u stvarnost, a koje je odavno začeto u duhu, obnavlja se mir u čovjekovoj nutrini. Sigurno, u kraljevstvu duše ne ostvaruje se pravilno božanski mir, kada se tijelo suprotstavlja duhu i duh tijelu[22]; kada je duh privezan uz samoću, a tijelo uz gomilu ljudi; kada Krist razveseljuje duh, a svijet tijelo; kad duh žeđa za kontemplativnom sabranošću s Bogom, a tijelo žudi za slavom vladanja u svijetu. Ali, naprotiv, kada se tijelo podloži duhu, i pošto je ostvareno dobro djelo, dugo vremena spriječeno od tijela, obnavlja se mir i unutarnje veselje. O blaženog rađanja, koje je anđele i ljude potaklo na veselje! "O kako bi, stoga, slatko nam i veselo bilo raditi po naravi, kad bi nam to naša mahnitost dozvolila; a kad bi se od nje izliječili, brzo bi narav osmjelivši se pri-

22. Usp. Gal 5,17; Rim 7,22 sl.

stajala uz naravne stvari!"[23]. Ubrzo bi iskusili koliko je istinito ono što je rečeno u evanđelju: *Uzmite moj jaram na se,* itd., i ono što slijedi: *Tako ćete naći pokoj svojim dušama, jer jaram je moj sladak, a moje breme lako*[24].

2. - Ali, pobožna dušo, sada treba naglasiti, ako te uistinu ovo veselo rođenje raduje: prije svega moraš biti Marija. Marija, naime, znači gorko more, prosvjetiteljica i gospodarica[25]. - Postani, dakle, gorko more po rasplakanom pokajanju; za počinjene grijehe veoma gorko tuguj, duboko jecaj za propuštena dobra djela, neprestano se žalosti za uludo potrošene dane. - Budi, potom, prosvjetiteljica po časnom ophođenju, po kreposnom djelovanju, i po marljivom upućivanju drugih u dobru. - Budi konačno gospodarica nad tvojim sjetilima, nad tjelesnom požudom, nad svim tvojim djelima, da sve što činiš bude po ispravnom diktatu razuma i u svemu za tvoje spasenje, izgradnju bližnjega, na hvalu i slavu Božju.

3. - Ovo je ona sretna Marija, koja se žalosti zbog počinjenih grijeha i plača; u krepostima odsijeva sjajem i gospodari nad težnjama osjetila. Isus Krist ne odbija da se od ove Marije rodi duhovno s veseljem, bez boli, bez jauka. Poslije takvog veselog porođaja, ona shvaća i kuša kako je *sladak Gospodin* Isus.[26]

---

23. Usp. Epistola seu tractatus de Monte Dei (među djelima sv. Bernarda), lib. I, c. 8, n.23 (PL 184,323).
24. Usp. Mt 11,29 sl.
25. HIERONYMUS, Liber de nominibus hebraicis Novi Testamenti de Matthaeo (PL 23,841 sl.
26. Usp. Ps 34,9.

Uistinu je sladak, kada se hrani svetim razmatranjima, kada ga se kupa pobožnim i toplim izljevima suza; kada ga se povija čistim povojima želja, kad se nosi na rukama svete ljubavi, kad ga se cjeliva čestim pobožnim osjećajima i kad ga se grije na mističnim grudima svoje duše. Tako se nebesko Dijete rađa duhovno.

III. svetkovina

KAKO POBOŽNA DUŠA TREBA DUHOVNO NAZVATI DJETIĆA ISUSA?

1. - Na trećem mjestu, mora razmišljati na koji način treba nazvati ovog veoma blagoslovljenog Djetića koji je duhovno rođen. Smatram da ne postoji ime koje bi mu bolje odgovaralo nego Isus, jer je napisano: *Nadjenuše mu ime Isus*[27]. Proroci su prorekli ovo sveto ime, Anđeo ga navijestio, Apostoli propovijedali. Gle imena koje je moćno, milosno, veselo, divno, slavno! - Ime moćno, jer nadvladava neprijatelje, povraća snagu, obnavlja duše. Ime milosno, jer u njemu imamo temelj vjere, učvršćenje nade, povećanje ljubavi, ispunjenje pravde. Ime veselo, jer je "radost u srcu, blagozvučnost u uhu, med za usta"[28], sjaj u duši. Ime divno, jer "hrani kad se na nj misli, miluje kad ga se izgovara, miriše kad ga se zaziva"[29], krijepi kad je napisano, poučava kad je

27. Usp. Lk 2,21.
28. Usp. BERNARDUS, Serm. 15 in Cant., n. 6 (PL 183,847)
29. Usp. ISTI, nav. mj.

pročitano. Ime uistinu slavno, jer daje vid slijepima, hromima hodanje[30], gluhima sluh, nijemima govor, mrtvima život. Gle dakle blagoslovljenog imena koje pokazuje toliki učinak jakosti! O dušo, bilo da ti pišeš, bilo da čitaš, bilo da poučavaš, bilo štogod drugo radiš: neka ti ništa ne godi, neka ti se ništa ne sviđa kao Isus[31]! Nadjeni dakle Djetiću, u tebi duhovno rođenom, ime Isus, to jest Spasitelj, u bijednom prebivalištu ovoga života; neka te sačuva od svjetovne taštine, koja ti se nameće; od lukavosti sotone koji oblijeće oko tebe; od slabosti tijela, koje te muče.

2. - Kraj tolikih životnih bičeva, zazivaj, pobožna dušo: O Isuse, Spasitelju svijeta, spasi nas, koji si nas otkupio križem i krvlju; pomozi nam, Gospodine Bože naš. Spasi, velim, preslatki Isuse Spasitelju, jačanjem slaboga, utjehom žalosnoga, pomaganjem krhkoga, učvršćenjem nestalnoga.

3. - O koliku je često slatkoću osjetila tvoja sretna naravna majka i prava duhovna majka, Djevica Marija, poslije onoga davanja blagoslovljenog imena, kad je doznala da se u ovom imenu izgone zli duhovi, množe čudesa, slijepi prosvjetljuju, bolesni liječe, mrtvi ustaju! Dušo, duhovna majko, tako se i ti sigurno s pravom moraš veseliti i klicati, kada se uvjeriš u sebi i kod drugih, da tvoj blagoslovljeni "Sin" Isus izgoni đavle opraštanjem grijeha, prosvjetljuje slijepca ulijevanjem prave spoznaje, uskrisuje mrtve davanjem milosti, liječi

30. Usp. Dj, 3,6.
31. Usp. BERNARDUS, gore nav, dj.

bolesne, ozdravlja hrome, uzete, i zgrčene podiže nadnaravnom utjehom, da svi oni koji su bili slabi i bolesni po grijehu, postanu jaki i otporni po milosti. O koliko je sretno i blaženo ime, koje je zaslužilo imati tako veliku moć i djelotvornost!

IV. svetkovina

KAKO POBOŽNA DUŠA TREBA S MUDRACIMA TRAŽITI SINA BOŽJEGA I NJEMU SE KLANJATI?

1. - Slijedi četvrta svetkovina, koja se sastoji u klanjanju Mudraca. Iza kako je duša začela, rodila i, po milosti, duhovnim načinom imenom nazvala ovo preslatko Djetešce; tri Mudraca, to jest tri moći duše (koje se s pravom nazivaju kraljevi, jer obuzdavaju tijelo, vladaju sjetilima, brinu se samo, kao što se pristoji, božanskim pitanjima) smatraju dužnošću potražiti Dijete, koje im se već objavilo po mnogim znakovima u kraljevskom gradu, to jest u uređaju čitavog svijeta. Stoga traže razmišljanjima, čeznu osjećajima, ispituju pobožnim namjerama: *Gdje je novorođeni? Vidjesmo njegovu zvijezdu na istoku*[32]; vidjeli smo njegovo prejasno svjetlo u našem pozornom duhu, vidjeli smo njegov sjaj koji odsijeva u dubini duše, čuli smo njegov glas, koji je vrlo sladak; uživali smo njegovu slatkoću, osjetili smo njegov miomiris, koji je veoma prijatan, osjetili

32. Usp. Mt 2,2.

smo njegov mistički zagrljaj koji je osobito drag. Sada već, o Herode, odgovori: predstavi nam dragoga, pokaži nam željeno Djetešce. Mi ga želimo i tražimo.

2. - "O preslatki, o veoma voljeni Dječače, vječni Sine, kada ćemo te vidjeti, kada ćemo te naći, kad ćemo se pokazati pred tvojim licem? Dosadno je veselje bez tebe; dok s tobom i radost i plač raduje. Nama je dosadno sve ono što je tebi protivno; tvoja volja nam je neprestano želja. O, kada je tako ugodno plakati s tobom, koliko će biti veselje s tobom"[33]! - Gdje se nalaziš ti, koga tražimo? Gdje si ti, koga volimo i cijenimo nadasve? *Gdje je novorođeni kralj židovski?*[34], zakon pobožnih, svjetlo slijepaca, vođa bijednika, život umirućih, vječno spasenje onih koji žive za vječno blaženstvo?"

3. - Evo pravog odgovora: *U Betlehemu judejskom*[35]; Betlehem označuje kuću kruha, a Juda označuje prisna prijatelja. Krista se nalazi naime ondje, gdje se, poslije ispovijedi grijeha, kruh nebeskog života, to jest evanđeoski nauk, sluša, razmišlja i čuva u pobožnoj duši, da se ostvari vršenjem dobrih djela, te da ga se pruži drugima. Ondje se nalazi Isus s majkom Marijom[36], gdje se, poslije skrušenog kajanja i plodne ispovijedi, uživa božanska slast kontemplacije i utjeha, često puta uz veoma obilne suze, jer molitva onoga, što

33. Usp. Lamentatio in Passionem Christi (među djelima sv. Bernarda), n. 3 (PL 184,770).

34. Usp. Mt. 2,2.

35. Usp. Mt 2,5.

36. Usp. Mt 2,11.

ju je prihvatio kao očajnik, čini radosnim u uvjerenju da mu je oprošteno. O sretne li Marije, one Marije, koja je Isusa tako začela i rodila, i kod koje ostaje s tolikom slasti i veseljem!

4. - Pa stoga i vi, kraljevi, ili naravne sposobnosti pobožne duše, tražite sa zemaljskim kraljevima Gospodina *da mu se poklonite i prinesete svoje darove*[37]. Poklonite mu se puni poštovanja, jer se radi o Stvoritelju, Otkupitelju, i Nagrađivaču: Stvoritelju koji nam je oblikovao naravni život, Otkupitelju, koji nam je obnovio duhovni život, Nagrađivaču koji nam dariva život vječni. O vi kraljevi, poklonite mu se s počitanjem, jer je vrlo moćni kralj; poklonite mu se dostojanstveno, jer je vrlo mudar učitelj; poklonite mu se veselo, jer je veoma dobrostiv vladar. - Ali nemojte se ograničiti na poklon: neka uza nj slijedi i dar. Darujte *zlato* žarke ljubavi, darujte *tamjan* veoma pobožne kontemplacije, *smirnu* iskrenog kajanja: zlato ljubavi za darove što vam ih je Bog udijelio, tamjan pobožne odanosti za veselje što vam ga je pripremio, smirnu kajanja za počinjene grijehe. Darujte zlato vječnom Bogu, tamjan svetosti Kristove duše, smirnu njegovu tijelu podložnom trpljenju. - Na ovaj način, dakle, o duše, tražite, klanjajte se i darivajte!

37. Usp. Mt 2,11.

V. svetkovina

KAKO POBOŽNA DUŠA DUHOVNO PRIKAZUJE U HRAMU SINA BOŽJEGA?

1. - Na ovom petom i zadnjem mjestu, pobožna i vjerna dušo, razmatraj kako božansko Dijete, rođeno izvršavanjem nadnaravnih djela, nazvano svojim imenom kroz iskustva nebeskih slasti, traženo, nađeno, počašćeno poklonom, treba da bude prikazano u hramu i prineseno s duhovnim darovima po dužnom, pobožnom i poniznom zahvaljivanju.

Poslije nego što je blažena Marija, duhovna majka Isusova, bila pokornički očišćena začećem ovog blagoslovljenog Sina; poslije nego se, snagom milosti, bila utješila njegovim rođenjem; te poslije nego što je i davanjem mu svetog imena bila prisno utješena, te konačno božanski razdragana pri poklonu s kraljevima, što joj još preostaje nego da krene u nebeski Jeruzalem, u Božji hram i da prikaže kao Boga Sina Božjega i Djevice?

2. - Uziđi dakle, o duhovna Marijo, ne prema brdu, nego prema prebivalištima nebeskog Jeruzalema, u palače nadnaravnog grada! I ondje, pred prijestoljem vječnoga Trojstva i nedjeljivog Jedinstva, ponizno prigni koljena duha; prikaži Bogu Ocu svog Sina hvaleći, slaveći i blagoslivljajući Oca i Sina sa Duhom Svetim. Veselo slavi Boga Oca, za nadahnuće po kojem si začela svoju dobru odluku; proslavljuj pohvalom Boga Sina, čijom si pomoću ostvarila začeti plan; blagoslivljaj

i uzvisuj Duha Svetoga, za utjehu s kojom si do sada ustrajala u dobrim vježbama.

3. - O, pobožna dušo, slavi Boga Oca za sve njegove darove i dobra, jer je on onaj koji te izvukao iz "svijeta" svojim tajnim nadahnućem, kada ti je govorio: *Ustani, dragano moja, ljepoto moja i dođi!*[38]. - Proslavljuj Boga Sina sa svim svecima njegovim. On je onaj koji te je oslobodio od đavolskog ropstva po povjerljivim nadahnućima, kad ti je govorio: *Uzmi moj jaram na sebe*[39], i odbaci jaram sotonski. Njegov je jaram veoma gorak, a moj vrlo sladak; s njegovim se jarmom silazi u vječnu žalost i muke, a s mojim se primaju vrlo ugodni plodovi i bogatstvo u miru. Njegov jaram, ako pruža ugodnosti, one su časovite i lažne, moj jaram kad donosi veselje, ono je istinito i spasonosno. Njegov ponešto uzvisuje njegove sluge, da ih ponizi u vječnosti. Međutim, onaj koji meni iskazuje poštovanje, podnosi prolazna poniženja, da proslavljen kraljuje zauvijek. - Ovo je bila pouka kojom je Sin Božji, koji put osobno, a gdjegod preko svojih učitelja i prijatelja, tebe odgajao i oslobađao grješnog đavolskog nagovaranja i od zamamljive varke tijela i svijeta. - Blagoslivljaj i hvali uvijek, o dušo, Boga Duha Svetoga, koji te je svojim slatkim poticajem ohrabrio u dobru, kada je kazao: *Dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti*[40]. O nježna i krhka dušo, tankoćutna i bolesna, opijena svjetskim

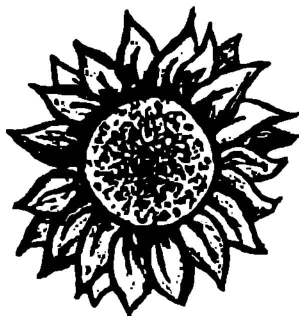
38. Usp. Pj 2, 10b.; i Pj 7,1.
39. Usp. Mt 11,29.
40. Usp. Mt 11,28.

uživanjima jednako kao svinje od taloga vinskoga dropa, kako si uspjela ustrajati u dobru između tolikih i tako velikih mreža staroga neprijatelja, pored tolikih krivih savjeta, uz mnoge zapreke postavljene od prijatelja, rodbine i drugih rođaka koji su nastojali odvratiti te od puta Ljubavi? Da li si se mogla, možda, oduprijeti strijelama ranitelja i napredovati u savršenstvu, dok si bila u okruženju tolikih zamki grješnika, da ti nije milost Duha Svetoga milosrdno pritekla u pomoć i ugodno te i često utješila i okrijepila? Njemu, dakle, pripiši svako svoje djelo, ne prisvajajući ništa za sebe.

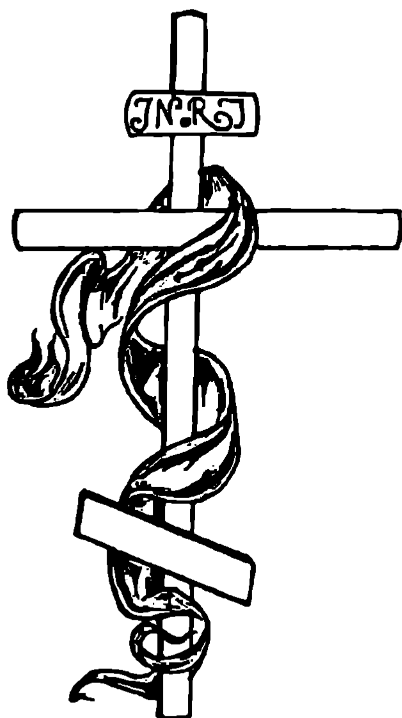
4. - Reci, o dušo, s čistom i pobožnom nakanom: Bože, ti si tvorac svih djela naših![41]. Pred tobom sam ništa i ne mogu ništa; tvoj je dar što postojim, bez tebe ne mogu ništa učiniti. Tebi, preblagi *Oče milosrđa*[42], prinosim što je tvoje, tebi preporučam i predajem sebe nedostojnu, i ponizno priznajem da sam ti nezahvalna za sve tvoje darove što si mi ih ti udijelio. Neka ti je hvala, neka ti je slava, neka ti je zahvaljivanje, o preblaženi Oče, vječno veličanstvo, koji si mene po svojoj neizmjernoj moći iz ničega stvorio! - Tebe hvalim, tebe slavim, tebi zahvaljujem, o preblaženi Sine, odsjeve sjaja Očeva[43], koji si me po svojoj vječnoj mudrosti izbavio od smrti! - Tebe blagoslivljam, tebi zahvaljujem, tebi se klanjam životvorni Duše Sveti, koji si, svojom blagoslovljenom samilošću i blagošću, mene pozvao iz

41. Usp. Iz 26,12.
42. Usp. 2 Kor 1,3.
43. Usp. Heb 1,3.

grijeha na milost, iz svijeta u redovnički život, iz progonstva u domovinu, iz truda na počinak, iz žalosti, na slatkoću veoma ugodnog i vrlo veselog blaženog uživanja. To neka nam udijeli Isus Krist, Sin Djevice Marije, koji s Ocem i Duhom Svetim živi i kraljuje u vijeke vjekova. Amen.

STABLO ŽIVOTA

Uvod

1. *S Kristom sam razapet na križ*, prema Poslanici Galaćanima[1]. Pravi štovatelj Božji i učenik Isusov, koji se posve želi suobličiti sa Spasiteljem svih, koji je za nj umro, mora se sa svom snagom duha prije svega založiti da nosi s Isusom križ i u duši i u tijelu, tako da osjeti u samom sebi spomenuto svjedočanstvo Apostola. Uistinu, zaslužuje da sam u sebi iskusi živo takvo čuvstvo samo onaj tko, zahvalno, vrlo dobro pamteći Muku Gospodnju, razmišlja o boli i ljubavi Isusa raspetoga toliko živim sjećanjem, tolikom oštrinom razuma, tolikim ljubavnim raspoloženjem, da stvarno može opetovati riječi mistične zaručnice: *Dragi mi je moj kao stručak smirne što mi među grudima počiva*[2].

2. Da bi se u nama užeglo spomenuto čuvstvo, neka se prije svega oblikuje misao, neka se utisne sjećanje; iz rasadnika svetog Evanđelja, koje naširoko opisuje život, Muku i proslavu Isusa Krista, nastojao sam skupiti ovaj stručak mire, što sam ga isprepleo s kratkim, uređenim i uzajamnim riječima, da bi olakšao sjećanje, ne samo jednostavnima, običnima i neukima, i tako uklonio manu znatiželje, i učinio korist pobožnosti i izgradnji vjere. - Jer mašta pomaže shvaćanje, uredio sam i rasporedio na jednom zamišljenom stablu ono malo skupljeno od mnogoga, tako da se na prvom i

1. Usp. Gal 2,19.
2. Usp. Pj 1,13.

donjem grananju opisuje podrijetlo i život Spasitelja, u sredini Muka a pri vrhu proslava. U prvom nizu grana, po abecednom redu su stavljena četiri mala stiha, dva po strani, tako u drugom i trećem nizu; a pojedinim plodovima samo je jedan izdanak, tako da nalikuju onim dvanaesterim granama, što proizvode dvanaest plodova kao u otajstvu *stabla života*[3].

3. Zamisli stoga u nutrini svoje duše zacrtano stablo, čiji se korijen natapa vodom iz nepresušnog izvora, koji prerasta u živu i veliku rijeku sa četiri ušća, da natapa čitavu Crkvu. Iz debla stabla dvanaest grana se širi, krcate lišćem, cvijećem i plodovima. I svaki list s ovoga stabla je vrlo uspješni lijek, koji čuva i ozdravlja od svih vrsta bolesti, *budući da je govor o križu sila Božja za spasenje svakom vjerniku*[4]. Svaki pojedini cvijet odsijeva raznobojnom ljepotom, i svaki je prekrasnog mirisa, i koji privlači i krijepi srca što žude za njim. Napokon *dvanaest plodova, koji imaju u sebi svaku slast i ugađaju svakom ukusu*[5], nude se vjernima Božjim na uživanje tako da se tim nasite svi koji ih jedu, a da im to nikada ne dosadi... - A ovaj plod ima porijeklo u djevičanskom krilu, a na drvu je križa prispio do ukusne zrelosti po podnevnoj vrućini vječnoga Sunca, to jest po ljubavi Kristovoj, i pripremljen je za jelo, da ga jedu svi što ga žele u nebeskom perivoju, to jest za stolom Gospodnjim. A na to upućuje prvi stih, koji glasi:

3. Usp. Otk 22,2.
4. Usp. Rim 1,16.
5. Usp. Mudr 16,20 b.

O križu plode spasonosni,
Živom vodom natopljen,
Tvoj je cvijet miomirisan,
Plod je tvoj željkovan!

4. - Ma da je takav plod jedan i nedjeljiv, uza sve to hrani pobožne duše prema njihovu društvenom položaju, dostojanstvu, krepostima i djelima, sa raznovrsnim utjehama koje su stvarno svodive na dvanaest. Stoga se plod ovog stabla života izlaže na uživanje kao na dvanaest ugodnih načina preko dvanaest grana, te se opisuje tako da duša Kristu odana na prvoj grančici osjeti ukus ljupkosti, razmatranjem njegovog začeća i rođenja; na drugoj grančici, preponizno ponašanje u posredništvu; na trećoj, uzvišenost savršene kreposti; na četvrtoj, puninu velike pobožnosti; na petoj, povjerenje što ga je imao pred strahom od Muke; na šestoj, u strpljivosti što ju je pokazao pri nanesenim nepravdama i zlostavljanjima; na sedmoj, ustrajnost, što ju je sačuvao prigodom razapinjanja i gorkim mukama na križu; na osmoj, pobjedu, što ju je postigao u smrtnoj borbi i u smrti; na devetoj, novost uskrsnuća popraćenu čudesima; na desetoj, uzvišenost uzašašća, iz kojeg izviru duhovne karizme; na jedanaestoj, pravednost budućeg suda; na dvanaestoj, vječnost kraljevstva Božjega.

5. Ove nazivam plodovima stoga, jer svojom prevelikom ugodnošću vesele, a svojom snagom krijepe dušu koja o njima razmišlja i pojedine marljivo proučava, ali pod uvjetom da odurava primjer Adama prekršitelja

dužnosti, koji je *Stablo spoznaje dobra i zla* pretpostavio *stablu života*[6]. - Duša ne može izbjegavati ovaj izbor Adamov, osim ako ne pretpostavi razum vjeri, pobožnost istraživanju, jednostavnost znatiželji, i, konačno, ako svakom tjelesnom osjećaju to jest "mudrosti tijela" ne pretpostavi sveti Kristov križ, po kojemu se u srcima pobožnika hrani ljubav Duha Svetoga, i razlijeva sedmerostruka milost, kako se moli u dvjema gornjim i zaključnim kiticima.

6. Izgovarajmo ih velikom pobožnošću i kajanjem:

Hrani nas ovim plodovima,
Prosvjetljuj nam pameti.
Vodi nas pravim putovima,
Skrši napade neprijatelja.
Napuni nas svetim sjajem,
Probudi pobožne osjećaje.
Strašljivima budi Krist
Miran svršetak života. Amen.

Slijede poglavlja djela

O otajstvu porijekla

I. PLOD - SJAJNOST PORIJEKLA

Isus, od Boga rođen,
Isus, naviješten,
Isus, poslan s neba,
Isus, rođen od Marije

6. Usp. Post 2,9.

II. PLOD - PONIZNOST PONAŠANJA

Isus, sličan Ocima,

Isus, pokazan Mudracima,

Isus, podložan zakonima,

Isus protjeran iz kraljevstva.

III. PLOD - UZVIŠENOST KREPOSTI

Isus, nebeski Krstitelj,

Isus, napastovan od neprijatelja,

Isus, čudesan po znakovima,

Isus, probražen

IV. PLOD - PUNINA POBOŽNOSTI

Isus, brižljivi pastir,

Isus, mokar od suza,

Isus, priznat kraljem svijeta,

Isus, posvećeni kruh.

O t a j s t v o M u k e

V. PLOD - POVJERENJE PRED STRAHOM OD MUKE

Isus, lukavo prodan,

Isus, moli klečeći na zemlji,

Isus, opkoljen ruljom,

Isus, vezan lancima.

VI. PLOD -USTRPLJENJE U ZLOSTAVLJANJIMA

Isus, nepoznat svojima,

Isus, pokrivena lica,

Isus, Pilatu predan,

Isus, na smrt osuđen.

VII. PLOD - USTRAJNOST U MUKAMA

Isus, prezren od svih,
Isus, prikovan na križ,
Isus, između razbojnika,
Isus, napojen žučju.

VIII. PLOD - POBJEDA U SMRTNOJ BORBI

Isus, sunce pomrčalo u smrti,
Isus, proboden kopljem,
Isus, obliven svojom krvlju,
Isus, pokopan.

Otajstvo proslave

IX. PLOD - NOVOST USKRSNUĆA

Isus, mrtav slavi pobjedu,
Isus, uskrsava blažen,
Isus, posebna ljepota,
Isus, vladar stvorenja.

X. PLOD - UZVIŠENOST UZAŠAŠĆA

Isus, vojskovođa,
Isus, uzašao na nebo,
Isus, djelitelj Duha,
Isus, oslobodítelj od grijeha.

XI. PLOD - PRAVEDNOST SUDA

Isus, istiniti svjedok,
Isus, strogi sudac,
Isus, sjajni pobjednik,
Isus, nakićeni zaručnik.

XII. PLOD - VJEČNOST KRALJEVSTVA

Isus, kralj sin kraljev,
Isus, knjiga zapečaćena[7],
Isus, početna zraka,
Isus, željeni cilj.

Probudi se dakle oda sna, pobožna Kristova dušo, i marljivije razmotri ove pojedinosti koje se govore o Isusu, pomnjivo o njima razmišljaj i bez žurbe ih istražuj.

(Svršava uvod, počinje rasprava.)

Otajstvo porijekla

I. PLOD - SJAJNOST PORIJEKLA

Isus, od Boga rođen

1. Kada čuješ da je Isus rođen od Boga, pripazi da se pred očima tvoje duše nešto slabog ne prikaže, pa te navede da misliš na tjelesno; nego radije jednostavno vjeruj, s osjećajem goluba i orla, te razborito razmišljaj kako se iz onoga vječnoga svjetla, bez granica i ujedno vrlo jednostavnoga, veoma sjajnoga i bez kraja otajstvenog, rađa suvječno, sujednako, istobitno svjetlo, koje je snaga i mudrost Roditelja, i u kojemu je Otac uredio sve stvari od vječnosti, po kome je stvorio i vjekove[8], i ravna i upravlja stvorenjima na svoju slavu, di-

7. Usp. Otk 5, 1-5.
8. Usp. Heb 1,2.

jelom po naravi, dijelom po milosti, dijelom po pravednosti, dijelom po milosrđu, tako da ništa na ovom svijetu nije ostavio neuređeno.

Isus, naviješten

2. Uistinu, od početka stvaranja svijeta, kada su praroditelji bili smješteni u zemaljski raj i onda po strogoj božanskoj odluci protjerani, jer su jeli zabranjeno voće, preveliko milosrđe nije odgodilo pozivati zalutalog čovjeka na put pokore, pružajući mu nadu u oproštenje po dolasku Spasitelja. Pa da ne bi možda zbog neznanja i nezahvalnosti tolika Božja susretljivost za naše spasenje postala uzaludna, kroz pet perioda ovoga razdoblja nije prestajao unaprijed naviještati, obećavati, unaprijed slikovito prikazivati dolazak svoga Sina: preko Patrijarha, sudaca, svećenika, kraljeva i Proroka, od pravednoga Abela do Ivana Krstitelja, da bi, kroz mnoge godine, umnažajući velike, čudesne i ponovljene proročanske navještaje, uzdigao naš razum do vjerovanja i zapalio naše čežnje tokom tisućljeća.

Isus, poslan s neba

3. Konačno, *kada dođe punina vremena*[9], kao što je čovjek, snagom i mudrošću Božje ruke, bio napravljen od zemaljskog praha šesti dan, tako je na početku šestoga razdoblja, kada je bio arhanđeo Gabrijel poslan k Djevici, i kad mu je Djevica dala pristanak, sišao na

9. Usp. Gal 4,4.

nju Duh Sveti, koji joj je dušu rasplamtio božanskim ognjem, a tijelo joj posvetio vanredno savršenom čistoćom. Uz to ju je *sila Svevišnjega zasjenila*[10] da bi mogla u sebi nositi toliki žar; i uz božansko sudjelovanje, u isti čas se oblikovalo tijelo i bila stvorena duša, oboje zajedno združeni s božanstvom u osobi Sina, na način da je isti bio Bog i čovjek, ali da je jedna i druga narav zadržala svoju vlastitost.

O kada bi mogao shvatiti koji i kakav je bio ovaj nebeski oganj, ova darovana utjeha, ovaj utješni dar; koliko je uzvišena Djevica Marija, koliko oplemenjen ljudski rod, koliko velika susretljivost Božjeg veličanstva! Bez sumnje, kad bi ti mogao slušati zanosnu pjesmu Marijinu, popet se na goru sa tvojom Gospom i razmišljati o radosnom zagrljaju neplodnice sa Djevicom, držim da bi oduševljeno započeo onaj sveti kantik: *Slavi, dušo moja Gospodina*[11], i sa Blaženom ga Djevicom slatko pjevao melodijom punom osjećaja, i da bi se s radosnim i kliktajućim Djetetom Prorokom klanjao divnom Biću, začetom od Djevice.

Isus, rođen od Marije

4. Stvarno, kada je *mirna tišina*[12] općega mira, za vladanja cara Augusta, bila razvedrila prethodna olujna vremena, i kada se po njegovoj zapovijedi provodio popis pučanstva po svoj zemlji, po planu Božje providno-

---

10. Usp. Mt 1,18-23; Lk 1,26-18.
11. Usp. Lk 1,46-55.
12. Usp. Mudr. 18,14.

sti se dogodilo da je Josip, zaručnik Djevice, poveo nju kao trudnu djevicu, iz kraljevskog roda, u grad Betlehem[13]. I kad se već bilo navršilo devet mjeseci od začeća, onaj Kralj miroljubac[14], *kao ženik iz ložnice*[15], izišao je iz djevičanske utrobe, izišao je na svjetlo dana bez ikakve sjene pokvare, kao što i bijaše začet bez ikakve požudne zaraze; on, iako je bio velik i bogat, za nas postade malen i siromah, izabrao je da se rodi izvan kuće, u štali, da bude povit u pelenice, da se hrani djevičanskim mlijekom, te da bude, među volom i magarcem, položen u jasle. Tada "nam je sinuo dan otkupljenja novoga, popravljanje staroga, blaženstva vječnoga; tada su po cijelom svijetu nebesa med izlijevala"[16].

Zagrli stoga, dušo moja, onu božansku štalicu, da primakneš svoje usne nogama onog Djeteta, poljubi jednu i drugu. Razmišljaj onda o bdjenju pastira, divi se četama anđela koji dolijeću, pridruži se i ti svojim glasom anđeoskom pjevu, pjevajući ustima i srcem: "*Slava Bogu na visini i na zemlji mir ljudima koje ljubi*".[17]

13. Usp. Lk 2,1-18.
14. Usp. 1 Ljet 22,9.
15. Usp. Ps 19 (18),6.
16. Usp. VLAŠIĆ PETAR, *Božićni oficij*, Respons. iza 2.Čitanja Prve noćnice na Jutrenji, str. 68.
17. Usp. Lk 2,14.

II. PLOD - PONIZNOST PONAŠANJA

Isus, sličan Ocima

5. Osmoga pak dana Dijete je bilo obrezano i nadjenuli su mu ime Isus: ne kasni da prolije cijenu svoje krvi za te, da se pokaže tvojim pravim Spasiteljem, obećanim Ocima, bilo po riječima, bilo po znakovima, postavši im u svemu sličan, osim u neznanju i u grijehu. Stoga je prihvatio i značenje obrezanja, kao što se dolaskom pokazao *u obliku grješnog tijela, da osudi grijeh u tijelu*[18] i da nama postane spasenje i vječna pravednost, počevši od poniznosti, koja je korijen i čuvar kreposti.

Što se toliko oholi prah i pepeo?[19] Neokaljani Jaganjac, *koji uzima grijeh svijeta*[20], ne prepada se od posjekotine obrezanja: a ti, grješniče, koji umišljaš da si pravedan, bježiš od vječnoga spasenja, koje ne možeš na nijedan način postići, ako nećeš da slijediš poniznog Spasitelja.

Isus, pokazan Mudracima

6. Kad se Isus rodio u Betlehemu judejskom, pojavila se Mudracima zvijezda na istoku, i idući pred njima, dovela ih je svojim svjetlom do prebivališta poniznog Kralja[21].

18. Usp. Rim 8,3.
19. Usp. Sir 10,9.
20. Usp. Iv 1,29.
21. Usp. Mt 2,1. i sl.

Također se i ti ne udaljuj od svjetla ove zvijezde koja te upravlja i predvodi na putu, nego radije, pridruži se svetim Kraljevima, uzmi židovsko Pismo, koje pruža svjedočanstvo o Kristu, i udalji se od zlobe okrutnog kralja. Zlatom, tamjanom i smirnom obdari Krista Kralja, pravoga Boga i pravoga čovjeka, i sa prvim poklonicima iz poganskih naroda, koji će biti pozvani k vjerovanju, pokloni se poniznom Bogu, koji leži u kolijevci; proslavljuj ga i hvali, da bi, u snu opomenut, da ne pripadaš uz oholost Herodovu, slijedeći ponizne stope Kristove uspio prispjeti u svoju domovinu.

Isus, podložan zakonima

7.Nije bilo dosta što se učitelj savršene poniznosti, koji je u svemu jednak Bogu Ocu, podložio preponiznoj Djevici, već se podložio također i zakonu, da one, *koji bijahu pod Zakonom, otkupi i spasi od ropstva raspadljivosti, da sudjeluju u slobodi slave djece Božje*[22]. Stoga je htio da mu i Majka, iako prečista, opslužuje zakon zakonskog očišćenja, i da on, Otkupitelj svih, kao provorođenac bude otkupljen, da ga prikažu Bogu u hramu, i da sebe prinese za žrtvu, uz veselje prisutnih pravednika[23].

Veseli se dakle i tu s onim blaženim starcem i dugovječnom Anom; iziđi u susret Majci i Djetetu; neka ljubav nadvlada sramežljivost; neka čuvstvo potjera strah. Uzmi i ti Dijete na svoje ruke i kliči sa zaručnicom: *Uh-*

22. Ups. Gal 4,5; Rim 8,21.
23. Usp. lk 2,21-32.

vatila sam ga i neću ga pustiti[24]. Kliči od veselja s onim presvetim starcem i pjevaj: *Sad možeš, Gospodine, otpustiti slugu svojega, da prema riječi tvojoj ide u miru*[25].

Isus, protjeran iz kraljevstva

8. Savršenoj poniznosti uistinu priliči da joj se pridruže u pratnji tri kreposti, to jest siromaštvo, koje izbjegava bogatstvo kao poticaj na oholost, strpljivost koja s mirom podnosi prezir, i poslušnost koja izvršava naredbe tuđih; tako po božanskom nahanuću, što ga je dopustila starija odluka, kada bezbožni Herod traži smaknuti maloga Kralja, on je, prema poruci božanske Objave, odnesen u Egipat kao siromašni izbjeglica, a u isto vrijeme je ubijen u malim vršnjacima, što su bili pobijeni poradi njega, i kao da je u svakom od njih zlostavljan. Naposljetku, kad je umro Herod, prema božanskoj naredbi vraća se na područje Judeje[26], i ondje je boravio i rastao u dobi i milosti, živio je sa svojim roditeljima; i bio im stoga poslušan, tako da se nije ni za čas od njih udaljio, osim, kada je u dvanaestoj godini ostao u Jeruzalemu, pa ga je Majka velikom boli tražila, i pronašla na svoje veliko veselje.

Nemoj dakle ni ti Majku i Dijete, koji bježe u Egipat, ostaviti bez pratnje; nemoj, tražeći s ljubljenom ljubljenoga, odustati od traženja, sve dok ga ne pronađeš. Koliko bi ti obilje suza poteklo, da si pobožno

24. Usp. Pj 3,4.
25. Usp. Lk 2,29.
26. Usp. Mt 2, 13-25.

promatrala prepoštovanu Gospođu i veoma ljupku djevicu kako bježi s nježnim i prekrasnim Djetetom!! A da si čula također i onaj slatki prijekor predrage Bogorodice: "Dijete moje, zašto nam to učini?"[27] Preljubljeni Sine, kako si mogao postati povod tolikoj boli tvojoj tako brižljivoj i ljubljenoj Majci?

III. PLOD - UZVIŠENOST KREPOSTI

Isus, nebeski Krstitelj

9. Kada je Spasitelju bilo trideset godina, želeći da ostvari naše spasenje, *započeo je prije vršiti nego naučavati*[28]; i počevši najprije od vrata sakramenata i temelja kreposti, htio je da ga Ivan krsti[29], da pokaže primjer savršene pravednosti i "da vodama dade obnoviteljsku moć dodirom svoga prečistog tijela"[30].

Nasljeduj vjerno njega i ti, koji si već obnovljen u njemu, i istražuj njegove tajne, da "uzduž Jordana prepoznaš u glasu Oca, u tijelu Sina i u golubici Duha Svetoga, i kada ti se otvori nebo presv. Trojstva"[31], da budeš uznesen gore do Boga.

27. Usp. Lk 2,48.
28. Usp. Dj 1,1.
29. Usp. Mt 3,13-17; Mk 1,9-11; Lk 3,21-22.
30. Usp. BEDA, *In Lucae Evangelium*, lib.I.c.3. (PL 92,358).
31. Usp. ANSELMUS, Meditatio 15, *De praeteritorum beneficiorum Christi memoria* (PL 158,785sl.).

Isus, napastovan od neprijatelja

10. Zbilja, Isusa *Duh odvede u pustinju da ga napastuje đavao*[32], htijući tako i nas poučiti da ostanemo ponizni u poniznom podnošenju neprijateljskog navaljivanja i jaki postigavši pobjedu. Čvrsto je također prihvatio teški i samotnički život, da pomogne vjernicima prihvaćanje savršenstva, i da im uzdigne i učvrsti duh u odvažnom susretanju s poteškoćama.

Hajde, učeniče Kristov, potraži s Učiteljem pobožnim tajne pustinje, da, postavši jednom drug životinja, tajanstvene šutnje, pobožne molitve, dugotrajnog posta, i ti postaneš nasljedovatelj i sudionik trostruke borbe protiv lukavog protivnika i naučiš se utjecati Kristu za pomoć u svakoj opasnosti od napasti; zaista *nemamo nekoga velikog svećenika koji ne bi mogao suosjećati s našim slabostima, nego jednoga koji je iskušan u svemu (kao i mi), samo što nije sagriješio*[33].

Isus, čudesan po znakovima

11. On je uistinu *jedini koji tvori* velika *čudesa*[34]: preoblikuje počela, umnaža kruh, hoda po vodi, smiruje velike valove, kroti i istjeruje zloduhe, ozdravlja bolesne, čisti gubavce, uskrisuje mrtve; a uz to povraća vid slijepima, sluh gluhima, govor nijemima, hromima daje da prohodaju, a uzetima i zgrčenima vraća sposobnost kretanja.

32. Usp. Mt 4,1.
33. Usp. Heb 4,15.
34. Usp. Ps 72 (71), 18.

K njemu vapije grješna savjest, sada kao pouzdani gubavac: *Gospodine, ako hoćeš, možeš me očistiti!*[35]; sada kao satnik: *Gospodine, sluga moj leži uzet u kući i silno se muči*[36]; sada poput *Kananejke: Smiluj mi se, Gospodine, Sine Davidov!*[37]; sada poput žene, bolesne od krvarenja, čim je pomislila: *Ozdravit ću ako se samo dotaknem njegove haljine*[38]; sada poput Marte i Marije: Gospodine, *bolestan je onaj koga ljubiš*[39].

Isus, preobražen

12. Da učvrsti čovjekovu dušu nadom nagrade u vječnom životu, *uze Isus sa sobom Petra, Jakova i brata mu Ivana i izvede ih nasamo, na visoku goru*[40]; njima otkri i otajstvo presv. Trojstva, navijesti im poniženje u Muci i sa Preobraženjem im pokaza buduću slavu uskrsnuća, pozvavši za svjedoke Zakon i Proroke preko prisustva Mojsija i Ilije, kao i Oca i Duha Svetoga po glasu i po oblaku; tako i duša Kristu odana, već utvrđena u istini i popevši se do vrhunca kreposti, može vjerno s Petrom reći: *Gospodine, dobro je da ostanemo ovdje*[41], to jest u nepomućenom uživanju tvoje kontemplacije, u darovanom rajskom počinku i ekstazi, *osluškujući neizrecive riječi koje čovjeku nije dopušteno izreći*[42].

35. Usp. Lk 5,12; Mt 8,2.
36. Usp. Mt 8,6.
37. Usp. Mt 15,22.
38. Usp. Mt 9,21.
39. Usp. Iv 11,3.
40. Usp. Mt 17,1.
41. Usp. Mt 17,4.
42. Usp. 2 Kor 12,4.

IV. PLOD - PUNINA POBOŽNOSTI

Isus, brižljivi pastir

13. Koliko je bila velika brižljivost krotkoga Pastira, kolika njegova briga za zalutale ovce, to kaže sam Dobri Pastir u prispodobi o pastiru i o stotoj izgubljenoj ovci, koju je otišao potražiti sa svom mogućom pomnjom, pa kad ju je konačno našao, nosio ju je radosno na ramenima[43]; njegove su doslovne riječi: *Pastir dobri daje život svoj za ovce*[44]; i na njemu se uistinu savršeno ispunja ono proročanstvo: *Kao pastir pase stado svoje*[45]. Stvarno je radi ovoga podnio trud, brigu i oskudicu, navještajući Kraljevstvo Božje, usred zasjeda farizeja i mnogih opasnosti. Prolazio je gradovima i selima, provodio je noći bdijući u molitvi; i bez straha od umora, kao i od farizejskog sablažnjavanja, pristupao je prijazno carinicima, naglašavajući da je došao pozvati grješnike[46]. Pokazivao je očinsku ljubav prema skrušenim grješnicima i otvoreno ih upućivao na izvor Božjega milosrđa. Za svjedoke svega ovoga pozivam Mateja[47], Zakeja[48], i onu grješnicu prostrtu do njegovih nogu[49] i ženu uhvaćenu u preljubu[50].

43. Usp. Lk 15,4-10.
44. Usp. Iv 10,11.
45. Usp. Iz 40,11.
46. Usp. Mt 9,12.
47. Usp. Mt 9,9sl; LO,3.
48. Usp. Lk 19,2sl.
49. Usp. Lk 7,37sl.
50. Usp. Iv 8,3sl.

Stoga, dakle, nasljeduj krotkog pastira savršeno kao Matej, poput Zakeja počasti ga kao gosta; miomirisnom pomašću pomaži mu noge, pošto si ih oprao u suzama i obasuo poljupcima kao što je to učinila grješnica. Kamo sreće da bi i ti zaslužio čuti što i ona žena, koja bi dovedena k njemu na sud, - oslobađajući presudu: *Nitko te ne osudi? ... Ni ja te ne osuđujem; idi i od sada ne griješi više!*[51].

Isus, mokar od suza

14. Da širom otvori nježnost i slatkoću svoje osjećajnosti, Isus, izvor svega milosrđa, za nas je bijedne ne samo jednom, nego i više puta plakao. Plakao je, naime, prvi put nad Lazarom[52], zatim nad svetim gradom[53]; a naposljetku su s križa iz onih vrlo nježnih očiju tekle suze kao zadovoljština za sve grijehe[54]. Spasitelj je obilno plakao, sad oplakujući bijedu ljudske slaboće, sada zbog sljepoće srdaca, sad zbog izopačenosti otvrdnule zlobe.

O ludo i tvrdo srce, bez zdrave pameti i okrutno tako da ga se mora sažaljevati kao lišenog istinskog života, zašto, dok nad tobom plače Mudrost Očeva, ti dotle uživaš i smiješ se poput luđaka? Promišljaj na plač svoga Liječnika, *nariči ko za Jedincem tužaljku pregorku*[55];

51. Usp. Iv 8,26.
52. Usp. Iv 11,35.
53. Usp. Lk 19,41.
54. Usp. Heb 5,7.
55. Usp. Jr 6,26.

neka kô potok teku tvoje suze danju i noću; ne daj počinka sebi, neka se zjenica oka tvoga ne odmori[56].

Isus priznat kraljem svijeta

15. Poslije uskrisenja Lazara i izlijevanja miomirisne pomasti iz alabastrene posude na glavu Isusovu, kada se već pronio glas o njemu u narodu, on je predvidio da je masa svijeta spremna da mu iziđe u susret, uzjahao je na magarčića da dade primjer divne poniznosti, dok je narod dolazio uz poklike i kidao grane stabala i prostirao haljine po putu[57]. Dok je svijet njega slavio pohvalama, on nije zaboravio svoje samilosti, pa je izrazio svoju tužaljku nad propašću Jeruzalema.

Ustani sada, službenice Spasiteljeva, da vidiš, kao jedna iz pratnje kćeri Siona, pravog *kralja Salamona*[58] u časti, koju mu je iskazala njegova majka Sinagoga kao časni predznak Crkve koja se rađa; prati Gospodara neba i zemlje, koji sjedi na magarčiću; prati ga s maslinovim i palminim grančicama, s djelima milosrđa i trofejom kreposti.

Isus, posvećeni kruh

16. Bez sumnje, između svih zgoda Kristovih, posebno sjećanje zaslužuje vrlo časna gozba presvete posljednje Večere[59], na kojoj je bilo pripremljeno ne samo vazmeno janje, nego je uistinu dano za hranu

56. Usp. Tuž 2,18.
57. Usp. Mt 21,1sl; Mk 11,1sl; Lk 19,28sl; Iv 12,12-15.
58. Usp. Pj 3,12.
59. Usp. Mt 26,17sl; Mk 14,1 sl; Lk 22,14 sl; Iv 13,1sl.

neokaljano Janje *koje uzima grijeh svijeta*[60], pod prilikom kruha, *koji je imao u sebi svaku slast i ugađao svakom ukusu*[61]. Uistinu je zasjala divna nježnost i dobrota Kristova na ovoj gozbi, kad je večerao za istim stolom i iz iste zdjele sa siromašnim učenicima i izdajnikom Judom. Zasjao je divni primjer poniznosti, kada je Kralj slave, opasan pregačom, brižljivo oprao noge ovim ribarima i svom izdajniku. Divnom se očitovala njegova širokogrudna darežljivost, kada je onim prvim svećenicima, te dosljedno čitavoj Crkvi i svijetu, dao svoje presveto, pravo Tijelo i pravu Krv za jelo i piće; da to uskoro bude žrtva Bogu ugodna i neprocjenjiva cijena našega otkupljenja, naša popudbina i hrana.

Konačno je zasjalo preobilje ljubavi, kada *im iskaza do vrhunca ljubav*[62], i kada ih ljupkim nagovorom okrijepi u dobru, posebno opominjući Petra da mu ojača vjeru[63] a Ivanu dopustivši da položi glavu na njegove grudi za sveti i ugodni odmor[64].

Kako li su divne ove stvarnosti, pune slasti, ali samo za onu dušu koja, pozvana na tako svečanu gozbu, trči onamo sa tako žarkom dušom, da može opetovati proročanstvo: *Kao što košuta žudi za izvor-vodom, tako duša moja čezne, Bože, za tobom*[65].

60. Usp. Iv 1,29.
61. Usp. Mudr 16,20.
62. Usp. Iv 13,1.
63. Usp. Iv 13,38.
64. Usp. Iv 13,23.
65. Usp. Ps 42 (41), 1.

Otajstvo Muke

V. PLOD - POVJERENJE PRED STRAHOM OD MUKE

Isus, lukavo prodan

17. Tko želi pobožno razmišljati Kristovu Muku, neka predoči, prije svega, podmuklost izdajnika[66], koji je bio toliko pun otrova i obmane da izda svog Učitelja i Gospodina; raspaljen tolikim ognjem lakomosti da za novac proda predobrog Boga, i predragocjenjenu Krv Kristovu za sramotnu plaću. Toliko je bio nezahvalan da je pripremao smrt Onomu koji ga je izabrao za povjerljiva blagajnika i uzdigao na vrhunac apostolske časti; toliko je bio otvrdnuo da ga ni zajedništvo gozbe, ni osobito poštovanje (pranje nogu), ni ljupkost razgovora nisu uspjeli odvratiti od opasne odluke. - O čudne li dobrote Učitelja prema okrutnom učeniku, milosrđa Gospodnjega prema sluzi zlobniku! *Uistinu, bolje bi mu bilo da se nije ni rodio*[67]. - Zbilja, mada je neprotumačivo bilo bezboštvo izdajnika, ipak ga preslatka blagost Božjega Janjeta neizmjerno nadvisuje, i dana je smrtnicima za uzor, tako da lomljiv čovječji duh, kad ga izda prijatelj, ne može više govoriti: *Da me pogrdio dušmanin, bio bih podnio*[68]; jer *ti si to bio, meni jednak, prijatelj moj, moj pouzdanik*[69], koji Kristov *kruh blago-*

66. Usp. Mt 26,14; Mk 14,10; Lk 22,4.
67. Usp. Mt 26,24.
68. Usp. Ps 55 (54), 13.
69. Usp. Ps 55 (54), 14.

vaše, i na onoj svetoj večeri slatko je blagovao, *podiže na me petu!*[70]. Pa ipak onaj preblagi Jaganjac, u samom trenutku izdajničkog čina, nije odbio svoja usta, *u kojima se ne nađe prijevare*[71], primaknuti ustima, prepunim zlobe; a to zato da ništa ne propusti od onoga što bi moglo omekšati tvrdokornost opakoga srca.

Isus, moli klečeći na zemlji

18. *A Isus, koji je znao sve što mu se ima dogoditi*[72], prema tajni preuzvišene odredbe, *poslije pjevanja psalama iziđe na Maslinsku goru*[73], da se, prema običaju, pomoli Ocu. I tada, nadasve, kada je nastupila smrtna borba i predstojao bijeg i očaj ovaca, koje je dobri Pastir ljubio nježnom osjećajnom pažnjom, očekivanje smrti tako se dojmilo Kristove osjetljive naravi da je prestrašen molio: *Oče moj! Ako je moguće, neka me mimoiđe ovaj kalež!*[74]. Kapi krvavog znoja, što mu iz čitavog tijela padahu na zemlju[75], svjedoče o velikoj stisci koja je iz raznovrsnih razloga obuzela Otkupiteljevu dušu.

"Isuse, Gospodine i vladaru, odakle ti u duši tolika stiska, zbog čega molitva u strahu? Zar se nisi dragovoljno prinio Ocu za žrtvu?"[76]. Da, bez sumnje, ali da

70. Usp. Ps 41 (40),10; - Usp. ANSELMUS, Meditatio 9. *De humanitate Christi* (PL 158,752).
71. Usp. 1 Pt 2,22.
72. Usp. Iv 18,4.
73. Usp. Mt 26,30.
74. Usp. Mt 26,39.
75. Usp. Lk 22,44.
76. Usp. ANSELMUS, Meditatio 9, (PL 158,753).

ohrabriš nas, koji vjerujemo u tvoju ljudsku narav, u ovoj vjeri, i da u sličnim nevoljama budemo učvršćeni u nadi, te da se potaknemo na gorljiviju ljubav prema tebi. Tako si očitovao vidljivim znakovima slabost ljudske naravi, da naučimo kako si *ustinu naše bolesti ponio*[77], veoma živom osjetljivošću gorčinu trpljenja.

Isus, opkoljen ruljom

19. Uistinu, koliko je duša Kristova bila spremna na muku, proizlazi jasno na vidjelo iz činjenice što joj je išao u susret, dao se prepoznati i predao se dragovoljno *krvolocima*[78] i *onima koji mu život vrebaju*[79], a koji su došli s izdajnikom noću, sa svjetiljkama, zubljama i oružjem, da ga uhvate[80]. Pa da bi ljudska drskost znala da ne može ništa učiniti protiv njega, osim onoga što on dozvoli, riječju svoje svemoguće snage opake je razbojnike strovalio na zemlju. - Ali ni tada *nije gnjevan zatvorio smilovanje svoje*[81] niti je ono *saće prestalo kapati*[82] slatkoću smilovanja. Čak je dodirom svoje ruke ozdravio uho obijesnom slugi, što mu ga je odsjekao učenik, i ujedno ublažio revnost svoga branitelja da ne ranjava napadače. *Prokleta im srdžba, jer je prežesto-*

77. Usp. Iz 53,4.
78. Usp. Ps 55 (54), 24.
79. Usp. Ps 38 (37), 13.
80. Usp. Mt 26,47sl; Mk 14,43sl; Lk 22,47sl; Iv 18,3 sl. Usp. i ANSELMUS, Meditatio 9, passim (PL 158,748-761).
81. Usp. Ps 77 (76), 10.
82. Pj 4,11.

ka:[83] nije ju moglo zaustaviti ni čudo veličanstva ni dobročinstvo milosrđa.

Isus, vezan lancima

20. Konačno, tko bi mogao, a da ne plače, slušati kako su u onom času okrutni liktori stavili svoje ubojničke ruke na Kralja slave, vezali nevine ruke blagom Isusu, vukli za sobom prekrotkog Jaganjca, koji ni riječi nije izustio, s nakanom da ga, sramotnim načinom, pogube, kao razbojnika? Tko bi bio u stanju reći kako li je oštri žalac unišao u srce učenika, kada su vidjeli da su odveli njihovog preljubljenog Učitelja da ga usmrte kao zločinca; kao i kako je opaki Juda bio prisiljen na grižnju savjesti, i zbog toga prepun gorčine, da je volio umrijeti nego živjeti?[84]. Uistinu jao onom čovjeku, koji se nije tako povratio na izvor milosrđa po nadi u oproštenje, nego je, prestrašen svojim groznim zločinom, pao u očaj!

VI. PLOD - USTRPLJENJE U ZLOSTAVLJANJIMA

Isus, nepoznat svojima

21. Budući da su zatvorili pastira, ovce su se razbježale[85]; budući da su zatvorili Isusa, učenici pobjegoše. Ipak ga je Petar, kao vjerniji, *izdaleka slijedio do*

83. Post 49,7.
84. Usp. Mt 27, 3-5.
85. Usp. Mt 26,31; Zah 13,7.

dvora velikog svećenika[86]; ondje, na upit sluškinja, zakletvom je, tri puta opetovanom, zanijekao da ne poznaje Krista; ali tek što je, poslije pijetlova pjeva, dobri Učitelj, milosrdnim i milosnim pogledom, pogledao preljubljenog učenika, Petar je shvatio, pa *iziđe odande te zaplaka gorko*[87].

O bio ti koji god, ako si na glas drzovite sluškinje, tj. od svog tijela, presmiono i voljno zanijekao Krista, koji je za tebe mučen; na spomen ove Muke preljubljenog Učitelja, iziđi vani s Petrom, i zaplači gorko nad samim sobom, ali s ufanjem da te čeka s oproštenjem onaj koji je blago pogledao rasplakanog Petra. Žalosti se na dva načina: skrušenošću za sebe i sažaljenjem prema Kristu; *opij se pelinom*[88], da, očistivši se s Petrom od krivnje grijeha, uzmogneš se poput njega ispuniti duhom svetosti.

Isus, pokrivena lica

22. Poslije nego što je bio predan podmuklim velikim svećenicima, naš veliki svećenik Isus Krist je istinito priznao da je Sin Božji, pa je osuđen na smrt kao za psovku[89], a uz to je podnio nebrojene nepravde. Zai-

86. Usp. Mt 26,58; Lk 22,54.
87. Usp. Mt 26,75. - Ukoliko se ne radi o prepisivaču koji je unio u tekst sv. Bonaventure "*praedilectum*" discipulum, namjesto "*praeelectum*", što je vjerojatnije izraz sv. Bonaventure, s obzirom na Kristov izbor sv. Petra da bude vidljivi poglavar Crkve, neka se ono *preljubljenog* shvati u smislu *predodređenog*.
88. Usp. Tuž 3,15.
89. Usp. Mt 26,59-68.

sta, ono lice čašćeno od staraca, željeno od Anđela, koje čitavo nebo ispunja veseljem, postade nagrđeno pljuvotinom iz odurnih ustiju, izudarano bezbožnim i svetogrdnim rukama i, da ruganje bude veće, bi pokriveno velom! Gospodar svega stvorenja udara se kao rob vrijedan prezira, dok smirena lica i tihim glasom blago prigovara jednom od slugu velikog svećenika: *Ako sam krivo rekao, dokaži da je krivo! Ako li sam pravo rekao, zašto me udaraš?*[90].

O, Isuse blagi i istiniti, koja bi pobožna duša, gledajući i slušajući ovo, uzmogla zadržati suze i prekriti bol unutrašnjeg suosjećanja?

Isus, Pilatu predan

23. Strašne li, uistinu, bezbožnosti Židova, koji se ne mogoše zadovoljiti tolikim nepravdama!. Oni su, suviše, prepuni životinjskog bijesa, predali ga nepravednom sucu, kao pobješnjelom psu, da oduzme život Pravedniku. Veliki svećenici dovedoše Isusa vezana Pilatu, zahtijevajući da se razapne na križ Onaj koji je posve bio *bez ikakva grijeha*[91]. On je krotko i tih stajao pred sucem *kao janje pred onima što strižu*[92], dok su opaki klevetnici, optužujući ga za veliko mnoštvo izmišljenih zločina, uz buku i galamu, zahtijevali smrt Začetniku života, a oslobađanje za razbojnika ubojicu i

90. Usp. Iv 18,23.
91. Usp. 2 Kor 5,21.
92. Usp. Iz 53,7; Mt 27,26sl.

pobunjenika; pretpostavili su vuka janjetu, propast spasu, tminu svjetlosti, na jednako bezbožni i ludi način.

O blagi Isuse, tko će biti tako otvrdnuo da, bez uzdisaja, s vlastitim ušima sluša, i u duhu ne razmatra one strahovite povike: *Smakni ga! Smakni! Razapni ga!*[93].

Isus, na smrt osuđen

24. Uistinu, Pilat, premda dobro znajući da je židovski narod, ne revnošću za pravdom, nego potaknut zavišću, ustao protiv Isusa; i poslije svoje izjave, da na njemu ne nalazi ni najmanje krivnje, koja bi zaslužila smrt; ipak, svladan od ljudskog straha, *gorčinom je hranio*[94] Isusovu dušu, te preblagoga Kralja poslao na suđenje okrutnom tiraninu Herodu. Herod mu se izrugao i poslao ga natrag Pilatu, koji je, s još gorom naredbom, odredio da stoji gol pred pogledom ismjehivača, pa da mu okrutni krvnici, nemilosrdnim udarcima bičem, razdiru ono djevičansko i vrlo krasno tijelo, slažući rane na rane, modrice na modrice. Predragocjenjena krv je tekla po svetim bokovima nevinoga, najljupkijeg Mladića, iako se nije na njemu otkrio ni najmanji grijeh![95].

A ti, propali čovječe, koji si uzrok za sve ove zle postupke i poniženja, zašto ne počneš plakati? Evo, najneviniji Jaganjac, da te oslobodi od pravedne i već donesene osude, izabrao je da bude osuđen nepraved-

93. Usp. Iv 19,15.
94. Usp. Tuž 3,15; Rim 3,14.
95. Usp. Mt 27,10sl; Lk 23,3sl; Iv 18,38sl.

nom presudom, mjesto tebe! Evo, *ono što nije on oteo, mjesto tebe je nadoknadio!*[96] A ti, moja nezahvalna i opaka dušo, ne misliš na iskaz pobožne zahvalnosti; niti naknađuješ osjećajem sućuti.

VII. PLOD - USTRAJNOST U MUKAMA

Isus, prezren od svih

25. Pilat je naredio da se izvrše nepravedni zahtjevi Kristovih mučitelja; ali oni svetogrdni vojnici nisu se zadovoljili samim razapećem Spasitelja; htjeli su, prije svega, šalama zasititi svoju dušu. Poslije nego se sakupila četa u dvorištu, svukli su mu haljine, ogrnuli ga skrletnom kabanicom, postavili mu na glavu trnovu krunu a u desnicu trsku; zatim su zajedljivo poklecali pred njim i obasipali ga pljuskama; i pljuvajući na nj, udarahu ga trstikom po svetoj glavi[97].

Razmišljaj sada, oholosti srca ljudskoga, koja bježiš od pogrda i čezneš za častima: tko je ovaj, koji ima izgled kralja, a uza sve to obasut ruglu kao zadnji rob? Ovo je tvoj Kralj i tvoj Bog, koji je bio smatran *kao gubavac i posljednji od ljudi*[98], da tebe izvuče iz vječne propasti i ozdravi od kužne oholosti. Stoga jao onima jednom i jao zauvijek, koji, poslije ovako odličnog zrcala poniznosti, ipak rastu u oholosti, kao da *za svoj vlastiti račun razapinju Sina Božjega i javno ga izlažu*

96. Usp. Ps 69 (68), 5.
97. Usp. Mt 27,27-31; Mk 15,16sl.
98. Usp. Iz 53,4.3.

ruglu![99]. Pa ipak je jasno da je on utoliko dostojniji svake časti od ljudi, ukoliko je više muka podnio za njih.

Isus, prikovan na križ

26. Pošto su se zločinci zasitili pogrdnih šala, našega preblagoga Kralja obukoše u njegove haljine, koje će mu doskora opet svući, i *noseći svoj križ bi odveden na Kalvariju*[100].

Ondje je, potpuno razodjeven, opasan samo oko bokova nevrijednim ubrusom, pa prostački položen na križ, rastezan i potezan poput kože i probijen šiljcima čavala, tj. razapet na križ probijenih svetih ruku i nogu, strahovito izranjen. Dijele njegovu odjeću na dijelove kao plijen; a nisu razdijelili njegovu tuniku, otkanu od vrha do dna, nego ju je preuzeo dobitnik u bacanju kocke[101].

Gledaj sada, dušo moja, kako onaj *koji je iznad svega, Bog slavljen zauvijek*[102], bi uronjen u jezero muka od dna *pete do glave*[103], i da tebe potpuno oslobodi onakvih muka - *vode mu dođoše do grla*[104]. Trnjem okrunjen, prisiljen je prignuti se pod teretom križa i *snosi sad sramotu svoju*[105]; i doveden do mjesta smaknuća, skidaju mu odjeću, da bi, s udarcima bičeva i mo-

99. Usp. Heb 6,6.
100. Usp. Iv 19,17.
101. Usp. Iv 19,23 sl; Mt 27,35; Lk 23,34.
102. Usp. Rim 9,5.
103. Usp. Iz 1,6.
104. Usp. Ps 69(68), 2.
105. Usp. Ez 32,24.25.

dricama po leđima i po stranama tijela, izgledao kao gubavac; te konačno bi izboden čavlima, da ti se tvoj Ljubljeni predstavi kao razderan od rane do rane[106], jedino da te ozdravi. *O, da bi se molba moja uslišala, da mi Bog ispuni ono čemu se nadam!*[107], da sav budem i u duši i u tijelu izranjen i da budem razapet na križu s mojim Ljubljenim?

Isus, između razbojnika

27. Da se poveća zbrka, sramota, poniženje i bol, nevini Jaganjac bi uzdignut[108] na križ kao u nekoj javnoj priredbi, izvan gradskih zidina, na mjestu gdje su razapinjali zločince, u svečanoj prigodi, u podnevni sat, između razbojnika, dok su za njim prijatelji plakali, a neprijatelji klicali od veselja. A i prolaznici su ga grdili, mašući glavama, a koji su ondje stajali izvikivali su poruge, govoreći da je *druge spasio, a sam sebe ne može spasiti*[109]. Ni jedan ni drugi razbojnik nisu se isključili iz onih izrugivanja, dok je blagi Jaganjac, ganut nježnom samilošću, molio od Oca pomilovanje za one koji su ga razapeli, kao i za podrugivače, i plemenitim činom ljubavi obećao raj pokajanom razbojniku koji ga je to zamolio. O, riječi pune slasti i opraštanja: *Oče, oprosti*

106. Usp. Mt 27,31sl; Lk 23,26 sl; Iv 19,17sl.
107. Usp. Job 6,8.
108. Kazna smrću vršila se izvan zidina Jeruzalema, kao što je to bio slučaj i sa sv. Stjepanom Prvomučenikom (Usp. Dj 7,57-58).
109. Usp. Mt 27,42; Lk 23,35.

im![110]. O, riječi savršene ljubavi i milosti: *Danas ćeš sa mnom biti u raju*[111].

Diši sada, dušo, ukoliko si ti grješna, nadom u oproštenje! Ne oklijevaj slijediti stope tvoga ustrpljivog Spasitelja i Boga, "koji u svim ovim mukama nije nijednom otvorio svoja usta, ni da se potuži, ni da se suprotstavi ni najmanjom obranom ili prijetnjom ili proklinjanjem protiv onih prokletih pasa. Umjesto toga je izrekao riječ novog blagoslova, što se nikada nije čula, nad svoje neprijatelje"[112]. Reci, dakle, s velikim pouzdanjem: *Smiluj mi se, Bože, o smiluj se meni, jer mi se duša utječe tebi!*[113], tako da i ti, poput raskajanog razbojnika, zaslužiš u času smrti čuti: *Danas ćeš sa mnom biti u raju!*[114].

Isus, napojen žučju

28. *Poslije toga, Isus, svjestan da je već sve svršeno, reče: Žedan sam*[115]. Prema svjedočanstvu sv. Ivana, koji je bio ondje prisutan, kada su mu k ustima primakli spužvu natopljenu octom i žučju[116], nadodao je: *Svršeno je*[117], kao da je sva gorčina Muke bila označena u kušanju octa i žući. Doista, kao što je Adam prekršitelj

110. Usp. Lk 23,34.
111. Usp. Lk 23,34.
112. Usp. ANSELMUS, Meditatio 9 (PL 158,755).
113. Usp. Ps 57(56), 2.
114. Usp. Lk 23,43.
115. Usp. Iv 19,28.
116. Usp. Iv 19,29.
117. Usp. Iv 19,30.

postao uzrokom naše propasti, jedući sa zabranjenoga i za oči zamamljivog stabla[118], bilo je potrebno i prikladno, na protivni način, pronaći lijek za naše spasenje. Osim toga, jer su se u pojedine njegove udove zabadale *strijele* preteških muka, *i njihov ljuti otrov ispijao dušu*[119] njegovu, trebalo je da usta i jezik, prenosioci hrane i govora, ne ostanu pošteđeni, da bi se na našem Liječniku ostvarilo proročanstvo: *Gorčinom me hranio, pelinom me napajao*[120]; ali da bi se ostvarilo i proročanstvo, što se odnosi na njegovu nježnu i ljubljenu Majku: *učinio me ucviljenom, čitav dan skršenom od žalosti*[121]. Presveta Djevice, koji bi jezik bio sposoban izreći, i koji bi duh uspio razumjeti, težinu tvoje žalosti? Bila si prisutna spomenutim događajima, sudioništvom nazočna na svaki način; ono blaženo i presveto tijelo, koje si ti djevičanski začela i tako nježno mlijekom dojila i hranila, i držala nebrojeno puta u naručaju, cjelivala mu usne, promatrala si tjelesnim očima kako se udarcima bičeva susljedno sad kida, sad bode žaokama trnja, sad trskom mlati, sad tuče pesnicama i šakama, sad čavlima probada i razapinje na drvo križa; gledala si ga zatim sasvim razderana, i izložena svakojakom ruglu i konačno napojena žučju i octom. - A s duhovnim očima promatrala si onu božansku dušu ispunjenu žučju raznovrsnom gorčinom. Gledala si kako sada trepti u duhu, sad napadnut strahom, sad čamom, sad u smrtnoj borbi, sad

118. Usp. Post 3,6.
119. Usp. Job 6,4.
120. Usp. Tuž 3,15.
121. Usp. Tuž 1,13.

smirenoga, sad utučena, sad skršena od neizrecive žalosti i tuge, djelomično zbog veoma živog osjećaja tjelesnih muka; djelomično zbog žarke revnosti da dade zadovoljštinu časti uvrijeđenog Boga; djelomično iz ljubavi, prepune i milosrdne, prema nama slabima; djelomično i zbog suosjećanja s tobom, Majko nevina, ražalošćen u dubini svog srca, gledajući te samilosno pred sobom, kada ti je nježno rekao: *Ženo, evo ti Sina!*[122].

VIII. PLOD - POBJEDA U SMRTNOJ BORBI

Isus, sunce pomrčalo u smrti

29. Konačno, nevini Jaganjac, koji je istinsko sunce pravde, ostao je tri sata viseći na križu, a kroz to isto vrijeme je također i vidljivo sunce sakrilo svoje zrake u znak samilosti prema svom Stvoritelju. Zatim, izvršivši sve, isti Izvor života je o devetom času presušio; u onom času Bog-Čovjek Isus je *s jakim vapajima i sa suzama*[123], nekako da očituje i dokaže svoju milosrdnu ljubav i božansku moć, predao duh u ruke Očeve i umro. Tada se *hramski zastor razdera na dvoje, od vrha do dna; zemlja se potrese, pećine se raspuknuše, a grobovi otvoriše*[124]; tada i isti satnik povjerova da je Isus uistinu

122. Usp. Iv 19,26.
123. Usp. Heb 5,7.
124. Usp. Mt 27,51-52.

Bog; tada se i oni, što su bili došli kao na priredbu da mu se rugaju, *vrate kući udarajući se u prsa*[125]; tada se, *najljepši od ljudskih sinova*[126], zatvorenih očiju i blijed u licu, pokaza izobličen zbog ljudi, prikazavši sebe za žrtvu na ugodni miris pred licem slave Očeve, *da odbaci zlovolju prema nama*[127].

Pogledaj dakle, Gospodine sveti Oče, *s nebesa, iz svoga svetog prebivališta*[128]; *pogledaj*, velim, *lice Pomazanika svoga!*[129]; pogledaj ovu presvetu žrtvu, što ti je prinosi naš Veliki svećenik za naše grijehe, i *odustani od zla svome narodu*[130]. - I ti, također, otkupljeni čovječe, tko, koliki i kakav je ovaj koji radi tebe visi na križu, čija smrt oživljuje mrtve, za čijim odlaskom tuguje nebo i zemlja, i tvrdo kamenje se lomi kao naravnim suosjećanjem.

O, srce čovječje, tvrđe si od tvrdoće svakog kamena, ukoliko te sjećanje na tu žrtvu pomirenja jako ne potrese spasonosnim strahom, ako te ne gane na suosjećanje, ako te ne ispuni kajanjem, i ako te pobožno ne raznježi!

Isus, proboden kopljem

30. - Da bi se iz Kristova boka dok je spavao na križu, rodila Crkva i ispunilo Pismo koje govori: *Gledat*

125. Usp. Lk 23,48.
126. Usp. Ps 45(46), 3.
127. Usp. Ps 85(84), 5.
128. Usp. Pnz 26,15.
129. Usp. Ps 84(83),10.
130. Usp. Izl 32,12.

će na onoga koga su proboli[131], božanskom odredbom je bilo dozvoljeno, da jedan od vojnika kopljem probode onaj njegov sveti bok, tako da se protokom krvi i vode izlije cijena našega otkupljenja. Uistinu, moć, što je otajstveno provrela iz onog Srca, daje snagu sakramentima Crkve da podjeljuju milosni život, a onima koji žive u Kristu postaje pehar *one vode što struji u*[132] život vječni. Evo, što podsjeća iz davnine na jedno drugo koplje, ono Saulovo koplje, vjerolomstvo odbačenoga židovskog naroda; božanskim smilovanjem *bez učinka zabode se u zid*[133], *učini otvor u spiljama kamenim, u skrovištima vrletnim*[134], *kao sklonište golubica.*

Ustani dakle, prijateljice Kristova, budi kao *golubovi što se gnijezde na litici onkraj razjapljena bezdana*[135], ondje kao *vrabac koji sebi log nalazi*[136], ne prestani bdjeti, ondje poput *golubice* položi mlade čiste ljubavi, ondje, primakni usta *da crpeš iz izvora spasenja*[137]. Ovo je doista rijeka *što je izvirala u Edenu i odatle se granala u četiri kraka*[138], i onda izlivena u pobožna srca natapa i oplođuje svu zemlju.

131. Usp. Iv 19,37; i Zah 12,10.
132. Usp. Iv 4,14.
133. Usp. 1 Sam 19,10. - S obzirom na podmuklost kralja Saula, očito je da je ova usporedba nategnuta.
134. Pj 2,14.
135. Usp. Jr 48,28.
136. Usp. Ps 84(83),4.
137. Usp. Iz 12,3.
138. Usp. Post 2,10.

Isus, obliven svojom krvlju

31. Gospodin Isus, okrvavljen vlastitom krvlju, što ju je obilno prolio, da bi *otkupljenje* kod Boga *bilo obilno*[139], najprije sa znojem, zatim pri bičevanju, s trnjem, s čavlima i kopljem, imao je purpurnu velikosvećeničku odjeću, da bi se uistinu pokazalo *zašto mu je crvena haljina i odijelo kao onoga koji gazi u kaci*[140]. Tako je i haljina Josipa, spuštena u stari bunar, *bila umočena u krv kozleta*[141] radi *sličnosti grješnoga tijela*[142], i poslana zatim k ocu da je pregleda i izvijesti da li je prepoznaje.

"Prepoznaj, dakle, preblagi Oče, haljinu preljubljenoga Sina tvoga Josipa, kojega je zavist braće po tijelu, *poput divlje zvijeri*, rastrgla[143]; ona mu je zvijer u bijesu trgala odjeću a svu njezinu ljepotu zamazala ostacima krvi; čak je na njoj načinila pet neprijatnih poderotina[144]. Ovo je naime, Gospodine, odjeća, što ju je nevini tvoj mladić dragovoljno ostavio u ruci bludnice Egipćanke, znaj dobro, sinagoge, izabravši radije sići u tamnicu smrti, lišen tjelesnog plašta, negoli da kratkotrajno bude slavljen pristajući uz poziv preljubničkog naraštaja"[145]. Zbilja, *namjesto mu određene radosti podnese križ ne mareći za sramotu*[146]. - Ali i ti, milostiva Go-

139. Usp. Ps 130(129),7.
140. Usp. Iz 63,2.
141. Usp. Post 37,31.
142. Usp. Rim 8,3.
143. Usp. Post 37,33.
144. Ovo je vjerojatno aluzija na pet sv. Rana našega Spasitelja.
145. ANSELMUS, Meditatio 9 (PL 158, 756 sl.).
146. Usp. Heb 12,2.

spe moja, pogledaj onu presvetu odjeću ljubljenoga svog Sina, što ju je u presvetom tvome krilu otkao Duh Sveti, te zajedno s njim prosi milosrđe za nas, koji ti se utječemo, da budemo dostojni *pobjeći od srdžbe što stiže*[147].

Isus, pokopan

32. Na kraju dođe ugledni vijećnik Josip iz Arimateje i, kada je dobio dozvolu od Pilata, s Nikodemom skine s križa tijelo Isusovo, pomaza ga s miomirisnom pomašću, zavi u platno i sa svom počašću ga sahrani u novi grob[148], što ga je bio za sebe izdubio u pećini, pokraj vrta. Poslije obavljene sahrane Gospodinove, i kad su bili postavljeni vojnici da čuvaju grob, one pobožne i svete žene, što su ga slijedile za života, u želji da ga i mrtva odanom pažnjom dvore, kupile su miomirisa da pomažu sveto Isusovo tijelo. Među njima, Marija Magdalena je stigla tolikim žarom u srcu, potaknuta tolikom slatkoćom samilosti, toliko utvrđena jakim vezama milosrđa, da je zaboravila žensku nemoć, da će je noćna tama i surovost neprijatelja odvratiti od posjete groba. Stala je na ulazu i suzama kvasila grobnicu, i kada su otišli učenici, ona nije odlazila. Zagrijana ognjem božanske ljubavi izgarala je od pojačanog žara i osjećajem što joj ne dozvoljava sobom vladati, pa nije umjela nego samo plakati. Stvarno je mogla opetovati

147. Usp. Mt 3,7.
148. Usp. Mt 27,57 sl; Mk 15,42 sl; Lk 23,50 sl; Iv 19,38 sl.

proročanstvo: *Suze su kruh moj danju i noću, dok me svednevice pitaju: Gdje ti je Bog tvoj?*[149].

Bože moj, dobri Isuse, dopusti mi, iako baš nikako ja to ne zaslužujem i nisam dostojan, da ja, koji nisam zaslužio tjelesno prisustvovati ovim događajima, ali dok ih u duhu vjerno razmatram, osjetim sućut prema tebi, Bože moj, za me raspeti i umrli, a koju su, u istom času Muke tvoje, osjetile nevina tvoja Majka i pokornica Magdalena.

O t a j s t v o   p r o s l a v e

IX. PLOD - NOVOST USKRSNUĆA

Isus, mrtav slavi pobjedu

33. Kada se već završila smrtna borba Muke, premda je onaj u krvi umrljan zmaj i onaj do bjesnoće zaneseni lav pomislio da je nad ubijenim Jaganjcem izvojevao pobjedu, u duši koja je sišla u limb počela je sjati Božanska moć. Njom je *Lav* naš veoma jaki *iz Judina plemena*[150], ustavši na *dobro naoružana*[151], oduzeo mu plijen, i razorivši vrata paklena, i svezavši zmaja, *razoruža Poglavarstva i Vlasti i javno ih izloži ruglu vodeći ih*

149. Usp. Ps 42 (41), 4.
150. Usp. Otk 5,5.
151. Usp. Lk 11,21.

u pobjedonosnoj povorci pobijeđene njime[152]. Tada je *Levijatan ulovljen udicom*[153]; Krist mu je *otvorio čeljust*[154], da bi ono biće koje nije imalo nikakvo pravo na glavu, koju je napao, izgubilo također i prava, što je izgledalo da ih ima i na tijelo. Onda je istinski Samson, umirući, oborio na zemlju neprijateljsku vojsku[155]. Onda je Jaganjac bez ljage, *zbog krvi svoga Saveza, vratio sužnje iz jama bezvodnih*[156]. Tada *one što mrklu zemlju obitavahu*[157] obasja sjaj dugo očekivane nove svjetlosti.

Isus, uskrsava blažen

34. Dok je od Gospodinova počinka u grobu već osvitao treći dan, koji je u izmjeni dana osmi i prvi, *Božja sila i mudrost*[158], Krist, oborivši začetnika smrti, pobijedio je i istu smrt, te nam otvorio pristup u vječnost, dok je snagom božanskom samoga sebe od mrtvih uzdigao, da *nam pokaže stazu u život*[159]. Tada se *najedanput zemlja silno potrese*, i *anđeo Gospodnji u odijelu bijelom*, i sjajnog izgleda kao munja, *siđe s neba*[160], ukazujući se pobožnima blag, a opakim strog. Stoga je i prestrašio goropadne vojnike i utješio plašlji-

152. Usp. Kol 2,15.
153. Usp. Job 40,21.
154. Usp. Job 40,21.
155. Usp. Suci, 16,25 sl.
156. Usp. Zah 9,11.
157. Usp. Iz 9,2.
158. Usp. 1 Kor 1,24.
159. Usp. Ps 16 (15), 11.
160. Usp. Mt 28, 1 sl; Mk 16, 1 sl; Lk 24, 1 sl; Iv 20, 1 sl.

ve žene, kojima se i sam Uskrsli Gospodin najprije prikazao, jer je to zasluživao iskaz njihove prokušane odanosti. Potom se ukazao Petru, zatim učenicima koji su išli u Emaus[161], onda Apostolima svima bez Tome, a poslije je dao prigodu Tomi da ga opipa, a on je vjernički izjavio: *Gospodin moj i Bog moj!*[162]; tako, *kroz četrdeset dana* na više načina *ukazujući se* učenicima, s njima jedući i pijući, i nas je dokazima prosvijetlio[163] za vjeru, a s obećanjima podigao za nadu, da bi nas napokon nebeskim darovima zagrijao za ljubav.

Isus, posebna ljepota

35. Ona prekrasna *mladica iz panja Jišajeva*[164], koja je pri utjelovljenju proklijala, u muci ocvala, u uskrsnuću je ponovo procvala upravo zato da bude svima na ukras. Ono, naime, tijelo preslavno, nježno, okretno i besmrtno, zaodjenulo se slavom tolike sjajnosti, da je uistinu sjajnije od sunca, te unaprijed pokazuje ljepotu ljudskih tjelesa koja trebaju biti uskrišena; za njih je sam Spasitelj kazao: *Tada će pravednici zasjati poput sunca u kraljevstvu Oca svojega*[165], znaj dobro, sjajem vječnog blaženstva. Pa kada će svaki pravednik sjati poput sunca, koliki misliš da je sjaj istoga Sunca pravde? Toliki, velim, *da je uspoređen sa svjetlošću od*

161. Usp. Lk 24,13 sl.
162. Usp. Iv 20,28.
163. Usp. Dj 1, 3-4.
164. Usp. Iz 11,1.
165. Usp. Mt 13,43.

sunca sjajniji i nad sve zviježđe uzvišen[166], pa se posve opravdano smatra izvrsnim. Blažene oči, koje ga vidješe: A, *blažen ćeš biti i ti, ako bude u izobilju tvojih potomaka* za gledanje one žuđene *svjetlosti*[167] koja zrači bilo iznutra bilo izvana.

Isus, vladar stvorenja

36. Kada se Gospodin ukazao i u Galileji učenicima, izjavio je da mu je Otac predao svu vlast na nebu i na zemlji[168]. Radi toga je i poslao učenike *po svemu svijetu propovijedati Radosnu vijest svakom stvorenju*[169], obećanjem spasenja onima koji budu vjerovali, prijetnjom osude onima koji ne budu vjerovali. *Gospodin je s njima djelovao i potvrđivao Riječ čudesima što su je pratila*[170] : da snagom imena Isusa Krista zapovijedaju svemu stvorenju i bolestima[171], da bi postalo svemu svijetu jasno, da Isus Krist, Sin velikog Oca, *kao drugi Josip i istinski Spasitelj živi i vlada*[172], *ne samo nad svom zemljom egipatskom*[173], nego također "*na svakom mjestu vlasti*"[174] vječnoga Kralja. Doveden iz tamnice smrti i podzemlja na vladavinu Boga nebeskog, te ostrigavši kosu smrtnosti, tjelesnu odjeću je zamijenio uresom

166. Usp. Mudr 7,29.
167. Usp. Tob 13,20.
168. Usp. Mt 28, 16-20.
169. Usp. Mk 16,15.
170. Usp. Mk 16,20.
171. Usp. Dj 3, 1-8.
172. Usp. Post 41,45; 45,26.
173. Usp. Post 45,26.
174. Usp. Ps 103 (102), 22.

besmrtnosti; i kao pravi Mojsije, uzdignut iz voda smrtnosti[175], rastrojio je Faraonovo gospodstvo[176], uzvišen na toliku čast, *da se Isusovu imenu pokloni svako koljeno nebeskih, zemaljskih i podzemaljskih bića*[177].

X. PLOD - UZVIŠENOST UZAŠAŠĆA

Isus, vojskovođa

37. Kad je prošlo četrdeset dana poslije Gospodnjeg uskrsnuća, s oznakom velikog otajstva u ovom četrdesetom danu, *dok je sjedio s učenicima za stolom*[178], dobrostivi Učitelj uzađe na Maslinsku goru, i odanle, *na njihove oči, uzdignutih ruku, bi uznesen na nebo*[179], i sakri se ljudskim pogledima s oblakom koji se postavi između, te ga, dok je uzlazio, primi na se; i *tako na visinu uzađe, vodeći sužnje*[180] i otvorivši već vrata neba, svojim sljedbenicima *pokaza put*[181] onamo, uvede prognanike u kraljevstvo, učini ih sugrađanima anđela i *ukućanima Božjim*[182], koliko da popuni napuštena anđeoska mjesta i poveća čast vječnoga Oca, i da sebe

175. Usp. Izl 2,5 sl.
176. Usp. ANSELMUS, Meditatio 9 (PL 158,757).
177. Usp. Fil 2,10.
178. Usp. Dj 1,4.
179. Usp. Lk 24,50-51; Dj 1,9-11.
180. Usp. Ps 68 (67), 19.
181. Mih 2,13.
182. Usp. Ef 2,19.

iskaže kao pobjednika, te dokaže da je on Gospodin nad vojskama.

Isus, uzašao na nebo

38. Bog i Gospodar anđela i ljudi, uz pjevanje anđela i klicanje svetaca i ljudi, *uzađe nad nebesa nebeska*[183], i *na krilima vjetra zaplovi*[184] čudnovatom gibljivošću i sjede o desnu Oca, *i postade toliko uzvišeniji od anđela koliko je baštinio odličnije ime od njih*[185], i da ondje neprekidno *posreduje za nas pred licem*[186] premilostivog Oca. *Uistinu, takav nam je veliki svećenik i trebao: svet, nevin, neokaljan, sasvim različit od grješnika i uzvišeniji od nebesa*[187], da, sjedeći zdesna Veličanstva, pokazuje pogledu Očeve slave rane što ih je za nas pretrpio.

"Gospodine Oče, neka ti svaki jezik zahvaljuje na neizrecivom daru tvoje preobilne ljubavi. *Ti čak nisi poštedio vlastitog Sina, već si ga predao za sve nas*[188] *u smrt*, da bismo u nebesima *imali* kod tebe tako velikog i toliko vjernog *zagovornika*"[189].

183. Usp. Ps 68(67), 34.
184. Usp. Ps 18(17), 11.
185. Usp. Heb 1,4.
186. Usp. Heb 9,24.
187. Usp. Heb 7,26.
188. Usp. Rim 8,32.
189. Usp. 1 Iv2,1. - ANSELMUS, Meditatio 9 (PL 158,757).

Isus, djelitelj Duha

39. Kada se napokon navršilo sedam sedmica od uskrsnuća, upravo pedesetoga dana, *dok su učenici bili zajedno sa ženama i s Isusovom Majkom Marijom, tad iznenada dođe neka buka s neba, kao kad puše silan vjetar*[190], koji siđe na mnoštvo od *stotinu i dvadeset* osoba i *ukaza im se u ognjenim jezicima*[191], da ustima udijeli govor, razumu svjetlo, a srcu ljubav. Svi se ono napuniše Duha *Svetoga te počeše govoriti tuđim jezicima*[192], kako ih je već Duh nadahnjivao da govore; on ih je poučio u svakoj istini, rasplamtio ih je svetom ljubavlju, i učvrstio ih u svakoj kreposti. Tako potaknuti milošću, prosvijetljeni naukom i ojačani snagom njegovom, iako su bili malobrojni i jednostavni, nešto vatrenim riječima, nešto savršenim primjerima a nešto i sa pravim čudesima "krvlju svojom zasadiše Crkvu"[193] po čitavom svijetu; a Crkva, očišćena, prosvijetljena i usavršena postade ljupka Zaručniku i prijateljima Zaručnika[194], kao veoma ljupka i divna *u haljini od veza šarena*[195]; sotoni i anđelima njegovim *strašna kao vojska pod zastavama*[196].

---

190. Usp. Dj 1,14; 2,2.
191. Usp. Dj 1,15; 2,3.
192. Usp. Dj 2,4.
193. Usp. *Rimski Misal*, Ulazna pjesma na svetkovinu sv. Petra i Pavla.
194. Usp. Iv 3,29.
195. Usp. Ps 45 (44), 15.
196. Usp. Pj 6,4.

Isus, osloboditelj od grijeha

40. I ovoj svetoj Crkvi, raširenoj po čitavom svijetu, u kojoj čudesno djeluje Duh Sveti, koja je u mnogom različita ali i jednolično ujedinjena, predsjeda jedan Veliki svećenik, kao vrhovni poglavar, koji čudnim redom, kao u višnjem gradu, brižljivo raspoređuje službe časti, dijeljenjem karizmatičkih darova. On joj *dade jedne kao apostole, druge kao proroke, jedne kao evanđeliste, druge kao pastire i naučitelje za djelo službe, za izgradnju tijela Kristova*[197]. On također po sedmerostrukoj milosti Duha Svetoga dade Sakramente, kao sedam lijekova protiv bolesti; preko njihovog podjeljivanja podjeljuje milost posvetnu i grijehe otpušta, a koji nisu nikada oprošteni bez vjere i bez zajedništva sa istom svetom Majkom Crkvom. A budući da se grijesi čiste u ognju muke, stoga, kao glavu Crkve, Krista, prepustio je Bog valovlju mukâ, pa tako i tijelo njegovo, to jest svoju Crkvu, prepušta da se, sve do svršetka svijeta, valjano čisti. Tako su Patrijarsi, tako Proroci, tako Apostoli, tako Mučenici, Ispovjedaoci i Djevice, kolikod ih se svidjelo Bogu, prošli kao vjerni kroz mnoge muke; tako će isto svi izabrani udovi Kristovi prijeći sve do sudnjeg dana.

197. Usp. Ef 4,11-12.

XI. PLOD - PRAVEDNOST SUDA

Isus, istiniti svjedok

41. Onda, u času budućega suda, na kojemu će Gospodin suditi tajne srdaca, *ići će oganj pred licem suca*[198], *i on će* poslati *anđele svoje s glasnom trubljom da skupe izabranike njegove od četiri vjetra*[199]; a svi koji su u grobovima, snagom Božje zapovijedi svi će uskrsnuti i stajat će pred Božjim sudom[200]. Tada će se *osvijetliti što je sakriveno u tami*, tada će se *i objaviti nakane srdaca*[201], tada će se otvoriti *knjige* savjesti, a otvorit će se i knjiga kojoj je ime *knjiga života*[202]. Stoga će se dogoditi da će svačije tajne skupa i u isti čas svima biti očitovane tolikom jasnoćom, da protiv svjedočanstva istine što govori u Kristu i jednako protiv savjesti bilo kojeg prigovarača, za prigovaranje, obranu ili ispriku kao ni za bježanje, neće baš biti nikakva putića, a da svatko ne primi *po svojim djelima*[203].

"Stoga nam je uvelike naređena potreba dobrote, budući da sve radimo pred pogledom Suca koji sve promatra."[204]

198. Usp. Ps 97 (96),3 - 2 Sol 1,8.
199. Usp. Mt 24,31.
200. Usp. Rim 14,10.
201. Usp. 1 Kor 4,5.
202. Usp. Otk 20,12.
203. Usp. Otk 2,23.
204. Usp. SEVERINUS BOETIUS, Do consolatione philosophiae, lib. V. slog 6 (PL 63,862).

Isus, rasrđeni sudac

42. Kada se pak na nebesima ukaže znak svemogućega Sina Božjega[205], i kada se uzdrmaju nebeska zviježđa, ali i kada se zemaljski ognjevi združe da spale svemir, a svi pravednici budu postavljeni s desna a opaki s lijeva: tako će opći Sudac prokletnicima izgledati rasrđen, da *će oni govoriti gorama i pećinama: "Padnite na nas i sakrijete nas od lica onoga koji sjedi na prijestolju i od Janjetove srdžbe"*[206]. *Kao oklop obući će pravednost, a kao šljem stavit će sud bez himbe. Uzet će nepobjedivu svetost kao štit, a kao mač naoštrit će žestok gnjev, i sav će svemir poći s njim u boj protiv bezumnika*[207]; da oni koji su se bezočno boriti protiv Začetnika svega, tada po pravednom Božjem sudu budu napadnuti od svega stvorenoga. "Tada će se s visine pojaviti strogi Sudac, a dolje strahoviti kaos, otvoren pakao. S desna grijesi što optužuju, a s lijeva nebrojeni demoni. Grješnik, tako pritisnut, kamo će pobjeći? Uistinu, sakriti se bit će nemoguće, a pojaviti se nepodnosivo. *I ako se pravednik jedva spasava, gdje će se pokazati bezbožnik i grješnik?*[208] *Ne idi na sud sa slugom svojim, Gospodine!*[209]

205. Usp. Mt. 24,30; Lk 21,25 sl.
206. Usp. Otk 6,16.
207. Usp. Mudr. 19 sl.
208. Usp. 1 Pt 4,18 - i ANSELMUS, Meditatio 2. *De terrore Judicii* (PL.158,724); BERNARDUS, De interiori domo, c.22, n.46.184,532).
209. Ps 143 (142),2.

Isus, sjajni pobjednik

43. Pošto bude izrečena presuda prokletima, da gore u vječnom ognju, i svezani, poput snopa[210], svi neprijatelji Kristovi, svemoguća Božja snaga izbaciti će ih, s tijelom i dušom, u vječni plameni vrtlog, tako da nikad ne prestane, pa da zauvijek gore i da ga osjećaju, i da se dim njihovih muka diže u vijeke vjekova[211]. Tada će *njihov zavodnik, đavao, s onima koji su prihvatili sliku njegovu, biti bačen u ognjeno i sumporno more što je pripravljeno* đavlu i anđelima njegovim[212]. Tada će izići *izabrani da gledaju trupla*[213] onih što ne umriješe naravnom smrću, nego po kazni; tada će *pravednici prati svoje noge u krvi zlotvorâ*[214]; tada će slavodobitni Jaganjac *položiti dušmane za podnožje svojim nogama*[215], kad će *bezbožnici, silazeći u dubinu zemlje, biti predani vlasti mača i postati plijen lisicama*[216], to jest demonima, koji su ih svojim opsjenama zaveli.

Isus, nakićen zaručnik

44. Konačno, kada se izgled svijeta obnovi na bolje, *kada će svjetlost mjesečeva biti kao svjetlost sunčana, a*

210. Usp. Mt 13,30.
211. Otk 14,11.
212. Otk 20, 10; Mt 25,41.
213. Usp. Iz 66,24.
214. Usp. Ps 58 (57), 11.
215. Usp. 110(10), 1.
216. Usp. Ps 63 (62), 10-11.

svjetlost će sunčana postati sedam puta jača, kao svjetlost sedam dana[217], *onaj "Sveti grad-novi "Jeruzalem"*, *koji silazi s neba*[218], sada *već pripravljen za svadbu Janjetovu*[219], dvostrukom haljinom odjeven[220], biti će uveden u palaču nebeskog dvora; i ulaskom u onu svetu, tajanstvenu ložnicu, združit će se s božanskim Jaganjcem tako jakim nebeskim savezom, da zaručnica i Zaručnik *budu jedan duh*[221], a Krist će se obući svom ljepotom izabranih kao *kićenom haljinom*[222], u kojoj će odsijevati nakićen, kao pokriven svakovrsnim skupocjenjenim kamenjem. Tada će slatko odzvanjati ona svadbena pjesma i po svim ulicama Jeruzalema pjevat će se Aleluja. Tada će *mudre i pripravne djevice ući sa Zaručnikom na svadbu*, da, *kad se zatvore vrata*[223], *u trajnom pokoju prebivaju u nastambama pouzdanim u bezbrižnim počivalištima*[224].

XII. PLOD - VJEČNOST KRALJEVSTVA

Isus, kralj sin kraljev

45. Zaista, vječno Božje kraljevstvo ima se cijeniti prema slavnoj i plemenitoj uzvišenosti Vladara, a to

217. Usp. Iz 30,26.
218. Usp. Otk 21,1.10.
219. Usp. Otk 1917.
220. Za izraz "*gemina stola*" ("*dvostruka haljina*") usp. BONAV. Brevil., pars VII.c.7. *De gloria paradisi* (*Op.om.*, V. 288sl): "Bitna nagrada sastoji se u proslavi tijela, što se zove *dvostruka haljina*".
221. Usp. 1 Kor 6,17.
222. Post 37,3; Ef 16,13.
223. Usp. Mt 25, 1 sl.
224. Usp. Iz 32,18.

stoga što kraljevstvo vuče podrijetlo od kralja, a ne kralj od kraljevstva. Ovo je pak kralj, *koji na svom ogrtaču - na boku - nosi napisano Ime: "Kralj kraljeva" i "Gospodar gospodara"*[225]; *njegova je vlast vječna, i nikad neće proći*, i kraljevstvo njegovo neće propasti, njemu će *služiti svi narodi, plemena i jezici*[226] u vijeke. On je uistinu *kralj miroljubac*[227]; *za njegovim licem čezne sva zemlja*[228].

O, kako je slavno kraljevstvo ovoga preuzvišenoga Kralja, u kojemu s njime kraljuju svi pravednici, čiji je zakon istina, mir, ljubav, život, vječnost; ono se ne dijeli mnoštvom, koje kraljuje, niti se umanjuje sudjelovanjem u kraljevanju, niti se mnogobrojnošću smućuje, niti ga nejednakosti dovode u nerede, niti ga prostor omeđuje, niti pobune mijenjaju, a niti se ni vremenom mjeri.

Isus, knjiga zapečaćena

46. Za savršenu slavu kraljevstva ne traži se samo odlična vlast, nego također i sjajna mudrost; da se ne bi upravljanje kraljevstvom provodilo odlukom samovolje, nego po svjetlu vječnih zakona, koji izviru iz svjetla neprevarljive mudrosti. A ova je pak mudrost upisana u Kristu Isusu, kao u knjizi života[229], u kome je Bog

225. Usp. Otk 19,16.
226. Usp. Dn 7,14.
227. Usp. 1 Ljet 22,9.
228. ČASOSLOV RIMSKOG OBREDA, Antifona 1. na I. Večernji Božića.
229. Među višestrukim značenjima "Knjige života", u spisima sv. Bonaventure ima prednost Bog-Čovjek Isus Krist, gdje su se

Otac *sakrio sve "blago mudrosti" i znanja*[230]; pa je zbog toga Jedinorođenac Božji, kao nestvorena Riječ, knjiga mudrosti i svjetlo u misli Višnjega Tvorca ispunjena živim i vječnim istinama; kao nadahnuta Riječ u intelektu anđela i blaženika; kao utjelovljena Riječ prosvjetljuje razumne duše združene s tijelom; tako da mnogolika Božja mudrost[231] iz njega i u njemu odsijeva po čitavom kraljevstvu, kao iz zrcala u kojemu se nalazi krasota svekolike i raznolike svjetlosti i kao u knjizi, u kojoj se opisuje sve po dubokim Božjim otajstvima[232].

O, kada bih mogao pronaći takvu knjigu, čiji je početak vječan, čiji sadržaj nepokvarljiv, čija spoznaja život, čije pismo neizbrisivo, čije razmatranje poželjno, čiji nauk lak, čije znanje slatko, čija dubina neistraživa, čije riječi neizrecive, a ipak su sve samo jedna riječ! Uistinu, tko pronađe ovu knjigu *nalazi život i stječe milost od Gospodina*[233].

Isus, početna zraka

47. U ovom vječnom kraljevstvu *svaki dobar dar, svaki savršeni poklon dolazi odozgo, od Stvoritelja zvijezda*[234] u obilju i bogatstvu po onome koji je natpočet-

---

udružile zajedno vječna mudrost i njegovo djelo, u jednoj samo Osobi, za spasenje svijeta, usp. *Brevil.*, p.2, c.11,n. 2(*Op.om.*, V,229).

230. Usp. Kol 2,3.

231. Usp. Ef 3,10.

232. Usp. Brevil., p. 1.c.8 (*Op.om.*, V, 216).

233. Izr 8,35.

234. Usp. Jak 1,17.

na zraka, Isus Krist, koji budući da je jedan, može sve, i ostajući u sebi, sve obnavlja. On je *odsjev vječne svjetlosti i čist odvir slave Svemogućeg; zato ga ništa nečisto ne može oskrvnuti*[235].

K ovom izvoru života i svjetla poteci sa živom željom, dušo Bogu odana, ma koja god bila, i iz dubine srca povikuj: "O, nepristupni uresu Boga višnjega i najčišći odsjeve vječne svjetlosti, živote što svaki život oživljuješ, svjetlo koje prosvjetljuje svako svjetlo i podržava u vječnom sjaju bezbrojno mnoštvo svjetiljki od prvog svanuća pred prijestoljem tvoga Božanstva. O, vječno i nepristupno, sjajno i slatko šikljanje izvora, skrivenog od očiju svih smrtnika, čija dubina je bez dna, čija je visina bez kraja, čija je širina neobuhvatna, a čija čistoća besprijekorna!"[236]; iz kojega izvire rijeka *uljem radosti*[237], što *veseli Grad Božji*[238], i potok ognjene snage; *potok*, velim, *Božje slasti*[239], što ga oni nebeski sustolnici, napojeni radosnom opojenošću, neprestanom pjesmom slave.

Pomaži nas ovim svetim uljem, a žuđenim kapima ovoga potoka osvježi žedne usne usahlih srdaca, da, *uz radosno klicanje i hvalopojke*[240], pjevamo tebi pohvalne pjesme, dokazujući na temelju iskustva, da je *u tebi*

235. Usp. Mudr 7,25.

236. Na ovom motivu je izrađeno *De reductione artium ad tehologiam* i susreće se 48 puta u *Opera Omnia*.

237. Ps 45(44),8.

238. Ps 46(45),5.

239. Ps 36(35),9.

240. Ps 42(41),5.

izvor životni, i da tvojom svjetlošću mi svjetlost vidimo[241].

Isus, željeni cilj

48. Svakome je očito da je cilj svakoj želji blaženstvo, a ono se definira: "stalni način biti u savršenom stanju, u posjedu svih dobara"[242]. Zaista, do toga stanja ne dolazi nitko, osim po konačnom prihvaćanju onoga koji je izvor i početak dobara, bilo naravnih bilo milosnih, bilo tjelesnih bilo duhovnih, bili vremenitih bilo vječnih. I on je, koji o samom sebi kaže: *Ja sam Alfa i Omega, koji jest, koji bijaše i koji će doći,* "Svemogući"[243], jer, kao što po Riječi, od vječnosti izrečenoj, sve postaje, tako se po Riječi, što postade tijelom, isto obnavlja, umnažava i dovršuje, pa je po ovome osobito i uistinu *nazvan Isus, jer je pod nebom to jedino ime dano ljudima po kojem nam se treba spasiti*[244].

Neka se, stoga, željeni Isuse, uzdignem tebi, *vjerujući da si ti cilj svima, uzdajući se u tebe i ljubeći te svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom pameti svojom i svom snagom svojom*[245]; jer ti sam dostaješ, ti sam spasavaš, ti si sam dobar i drag onima koji te traže i *koji*

241. SEVERINUS BOETIUS, De consolatione philosophiae, lib. III., slog 2 (PL. 63,724).
242. Ps 36(3),10.
243. Usp. Otk 1,8.
244. Usp. Dj 4,12.
245. Usp. Mk 12,30.

ljube ime tvoje[246]. "Moj dobri Isuse, ti si otkupitelj izgubljenih, spasitelj otkupljenih, nada prognanima, snaga umornima, slatka utjeha duša u tjeskobi, vijenac pobjednika i kraljevsko dostojanstvo; jedina nagrada i veselje svih nebeskih građana, slavno čedo višnjeg Boga i plod uzvišene djevičanske utrobe, i također vrlo izdašni izvor svih milosti; od njegove punine svi mi primismo"[247].

Molitva za dobivanje sedam darova Duha Svetoga

49. Molimo, dakle, preblagoga Oca preko tebe, Jedinorođenca njegova, koji si za nas postao čovjekom, bio raspet i proslavljen, da pošalje na nas iz svojih riznica Duha sedmerostruke milosti, koji je na tebi u svoj *punini počinuo*[248]: duha, velim, *mudrosti*, kojim plod stabla života, koje si uistinu ti, očevidno uživamo kao životvorne poslastice; također dar *umnosti*, kojim se prosvjetljuje pogled našega duha; dar *savjeta*, da njim slijedimo tragove tvojih stopa na putovima pravo označenim; dar *jakosti*, da uzmognemo svladati nasilja neprijatelja koji nas napadaju; dar *znanja*, da se njim ispunimo prosvjetljenjem tvoga svetoga nauka za razlikovanje dobra i zla; dar *pobožnosti*, da se *obučemo u milosrdnu srdačnost*[249]; dar *straha*, da, *kloneći se od*

246. Ps 5,12.
247. Usp. Iv 1,16.
248. Usp. Iz 11,2.3.
249. Usp. Kol 3,12.

svakoga zla,[250] postojanošću, punom poštovanja prema tvom vječnom Veličanstvu, budemo u miru. - Htio si naime da ovo tražimo u onoj tvojoj svetoj molitvi[251], što si nas je naučio: ovo i sada želimo postići po tvom križu, na slavu tvoga svetoga imena, kojemu s Ocem i Duhom Svetim neka bude svaka čast i slava, zahvaljivanje, dika i vlast kroz beskonačne vjekove vjekova. Amen.

250. Usp. Job 28,28.
251. Usp. Mt 6,9 sl; Lk 11,2 sl.

VODSTVO DUŠE

VODSTVO DUŠE[1]

1. Dušo moja, prije svega drugoga, trebaš steći najuzvišeniji, najpobožniji i najsvetiji pojam o predobrom Bogu[2], što znači da vjeruješ u nj čvrstom vjerom, da pomnjivo o njemu razmišljaš te da, zadivljena oštroumnim duhovnim zrenjem, u njemu uživaš.

2. Ti o predobrom Bogu stječeš najuzvišeniji pojam, ako vjernim, odanim i pronicavim pogledom vjeruješ, ako se diviš i hvališ neizmjernu moć Onoga koji stvara iz ničega i uzdržava sve stvoreno; mudrost Onoga koji sa svime upravlja i sve uređuje; pravednost bez granica Onoga koji sve prosuđuje i nagrađuje. Iziđi iz same sebe, uniđi u svoju nutrinu, pa se uzdigni nad sebe, da bi mogla istinski pjevati riječi Psalmiste: "*Sion radostan sluša, gradovi Judini kliču, zbog tvojih sudova, o Jahve!*

---

1. Ovaj mali traktat Serafskog Naučitelja sigurno je autentičan. Sastavljen je između 1264. i 1274. godine, na traženje neke pobožne duše, vjerojatno BLANKE, španjolske kraljice, kćeri sv. Ljudevita IX. Pisac je potiče da svevišnjem Bogu prinese srce ponizno, najpobožnijem Bogu srce odano, a presvetom Bogu srce neokaljano vježbanjem u krepostima, ojačano mišlju na raspetoga Krista.
   Ovo je djelo poznato i pod slijedećim naslovima: *Epistola ad dominam Blancam reginam Hispaniae, Meditatio cuidam devotae animae, Tractatus compendiosissimus in quo relucet perfectio admirabilis interioris et exterioris hominis, Via devotinalis spiritualis vitae.*
2. Istu misao Sv. BONAVENTURA izražava u *Breviloquium*, p.I,c.2; kao i u raspravljanim pitanjima *De mysterio Trinitatis*, q.I, a.2; te i u *Collationes de septem Donis Spiritus Sancti*, collat. 3,n.5. Treba uočiti tipičnu njegovu *trojnu shemu* pri izlaganju.

Jer ti si, o Jahve, Svevišnji -nad svom zemljom, visoko, visoko nad bozima svima[3].

Ti o predobrom Bogu stječeš najpobožniji pojam, ako se diviš njegovom beskrajnom milosrđu, ako ga prigrliš i blagoslivljaš, jer se na vrlo uzvišen način pokazao milostiv kad je uzeo našu umrlu ljudsku narav, uvelike potaknut neizrecivom ljubavlju da podnese smrt na križu i veoma darežljiv u darivanju Duha Svetoga[4] i ustanovom sakramenata, kad nam vrlo darežljivo sama sebe dariva u Presvetom oltarskom sakramentu. Tako ćeš moći iz dubine duše pjevati stih iz psalma: "*Gospodin je dobar svima, milosrdan svim djelima svojim*"[5].

Ti o predobrom Bogu stječeš najsvetiji pojam, ako razmatraš, pa se diviš i slaviš njegovu neizrecivu svetost, te mu s blaženim Serafima kličeš: Svet, Svet, Svet[6]. Prvo: svet znači da on posjeduje sam u sebi svetost na najviši i čisti način, tako da mu nije moguće htjeti ili odobriti bilo koju stvar koja nije sveta. Drugo: svet je, jer veoma savršeno ljubi svetost u drugima tako da nije u stanju onima koji čuvaju svetost uskratiti darove milosti ili odreći nagradu slave. Treće: svet je, ukoliko ne trpi na isti način ono što se protivi svetosti, pa mu je nemoguće ne pokuditi grijehe ili ih ostaviti bez kazne. Ako tako budeš stekla najsvetiji pojam o njemu, moći ćeš klicati sa zakonodavcem Mojsijom: "*Bog je on vjeran i bez zloće, pravedan je on i pravičan!*"[7].

3. Ps 97 (96), 8-9.
4. Usp. Sir 11,17.
5. Ps 145 (144), 9.
6. Iz 6,3.
7. Pnz 32,4 b.

3. Poslije ovoga upravi svoje duhovne oči na Božji zakon, koji zapovijeda da Najuzvišenijem prikažeš srce ponizno, Najvjernijem srce odano, Najsvetijem srce neokaljano.

Moraš prikazati, kažem, Najuzvišenijem srce ponizno, duhom punim poštovanja, poslušnošću djelotvornom, činom podaničke vjernosti, u riječima i primjerom, na način da ti, prema odredbi i nauci apostolskoj, činiš *sve na slavu Božju*[8].

Moraš prikazati Najvjernijem srce odano posredstvom razgovora žarkih molitava, kušanjem duhovnih slasti, čestim zahvaljivanjima, tako da se tvoj duh *uzdiže* Bogu *preko pustinje kao mali stup oblikovan od mirisa mire i tamjana*[9].

Moraš prikazati presvetom Zaručniku srce neokaljano, tako da ništa neurednoga ne gospoduje u tebi, ni osjetilo, ni privola, ni naklonost prema tjelesnim nasladama, ni naklonost prema pohlepi zemaljskoj, ni nikakva naklonost prema unutarnjoj izopačenosti, tako da bi, isključivši svaku ljagu grijeha, uzmogla pjevati sa Psalmistom: "*Nek mi srce savršeno bude u tvojim pravilima, da ne budem postiđen*"[10].

4. Pripazi stoga marljivo i provjeri, da li si to od mladosti obdržavala. Ako otkriješ u svojoj savjesti da si to obdržavala, nemoj to pripisati sebi, nego to smatraj Božjim darom, pa mu na tome zahvaljuj. Ukoliko što

8. 1 Kor 10,31.
9. Usp. Pj 3,6; usp. Sv. BONAV., *Itiner.*, c.4.n.3.
10. Ps 119 (118), 80.

pronađeš da si jednom ili više puta u jednom od onih, ili u mnogima, ili u svima bilo teže bilo lakše sagriješila: ili zbog slabosti ili zbog neznanja, ili po sigurnom uvjerenju, nastoj da se "*neizrecivim uzdisajima*"[11] pomiriš s Bogom; a da mu pružiš zadovoljštinu prihvati se duha jakosti, da bi i ti, poput biblijskog Pokornika, mogla pjevati uz citru: "*Jer umalo ne propadoh, i moja je bol vazda preda mnom*"[12].

5. Da bi pak tvoja bol bila čistilo za dušu i svidjela se Gospodinu, treba da ima uza se dva pratioca: to jest strah od Božjega suda i žar nutarnje želje, da strahom ponovo zadobiješ srce ponizno, željom srce odano, žalošću srce neokaljano.

Radi toga se straši sudova Božjih, koji su "*ko duboko more*"[13]. Straši se, kažem ti, jako da ti se možda, iako si već nekako pokornica, ne dogodi da se ipak ponovo Bogu ne zamjeriš; straši se jače, da poslije ovoga ponovo ne uvrijediš Boga; straši se također veoma jako, da se ne bi zauvijek od njega udaljila: da ne budeš zauvijek bez svjetla, da zauvijek goriš u ognju, nikada oslobođena od crva grizodušja, ukoliko ne bi, iskreno pokajana, umrla u milosti Božjoj, da s Prorokom zapjevaš: "*Moje tijelo dršće od straha pred tobom, sudova tvojih ja se bojim*"[14].

11. Rim 8,26.
12. Ps 38 (37), 18.
13. Ps 36 (35), 1.
14. Ps 119 (118), 120; usp. S. BONAV., *De Septem Donis Spiritus Sancti*, collat. 2, nn.10-13. Za trostruku kaznu u paklu, usp. *IV.Sent.*, d.50,p.I,a. 2,q.2;p.II,a.2,q.1.

6. Žalosti se također i osjećaj grčevite boli zbog počinjenih grijeha. Oplakuj, kažem ti, jako, zbog gubitka svakoga dobra što ti ga je Gospodin darovao; rastuži se jače, zbog toga što si se borila protiv Krista, koji se za te rodio i za te bio propet; jauči veoma jako zbog preziranja Boga, kada si, prestupajući njegove zapovijedi, prezrela njegovo veličanstvo, zanijekala istinitost, uvrijedila dobrotu. Sve što je stvoreno obeščastila si, izobličila si, uneredila si, kada si se suprotstavila odredbama, zapovijedima i Božjim odlukama. Zloupotrebila si narav, sveto Pismo, pravednost, milosrđe, milosne darove i obećane nagrade. Pošto o svemu tome pomnjivo razmisliš, "*nariči ko za jedincem tužaljku pregorku*"[15]; *neka kô potok teku tvoje suze danju i noću, ne daj počinka sebi, neka se zjenica oka tvoga ne odmori*"[16].

7. Uza sve to žudi za božanskim karizmama, uzdižući se žarom božanskog ognja prema Bogu, koji se, i dok si griješila, pokazao prema tebi kao dugotrpljiv, čekao te vrlo strpljivo, pa te milosrdno potakao na pokoru i udijelio ti oproštenje, povratio ti svoju milost i ponovno osigurao nagradu. Radi toga mu prinesi, ili još bolje, primi od njega što ćeš mu i povratiti, "*žrtvu raskajana duha, skrušenog i poniznog srca*"[17] u žalosnoj skrušenosti, u iskrenoj ispovijedi i po časnoj zadovoljštini. Žudi, kažem ti, žarko Božju ljubaznost u snazi velikog darivanja Duha Svetoga; čezni još jače za sličnošću s Bo-

15. Jer 6,26.
16. Tuž 2,18.
17. Usp. Ps 51 (50), 19.

gom preko izričitog nasljedovanja Raspetoga Krista; želi veoma jakom gorljivošću da postigneš puno posjedovanje Boga u jasnom gledanju vječnoga Oca. Tada ćeš, doista, moći pjevati s Prorokom: "*Žedna mi je duša Boga, Boga živoga; o kada ću doći i lice Božje gledati?*"[18].

8. Da sačuvaš u sebi ovaj duh straha, boli i žara, vježbaj se, također i izvana, za sveopću skromnost, pravednost i pobožnost, da bi, prema pouci apostola, *odričući se bezbožnosti i svjetskih požuda, umjereno, pravedno i pobožno živjela na ovom svijetu*[19].

Vježbaj se, stoga, u svakoj vrsti skromnosti, jer kako uči sv. Pavao, *neka tvoja skromnost bude poznata svima ljudima*[20]. Mislim, kažem ti, na onu skromnost, što je umjerenost u hrani i u odijevanju, u spavanju i u bdjenju, u odmoru i u radu; u ničemu ne smiješ pretjerati. Vježbaj se u skromnosti urednosti i ponašanju za pravu mjeru šutnje i govora, u žalosti i radosti, u blagosti i strogosti, kao što to zapovijeda zgodna prilika i kako naređuje zdravi razum.

Privikavaj se skromnosti, što je dolično vladanje, po upravljanju, uređivanju i sastavljanju djela, pokreta, stava u odijevanju, u osobi, i u udovima i osjetilima tijela, prema onome što zahtijeva moralna pristojnost i redovničko pravilo, tako da s pravom budeš iz broja onih,

18. Ps 42 (41), 3.
19. Usp. Tit 2,12.
20. Fil 4,5.

kojima Apostol kaže: "*Ali neka sve bude pristojno i uredno!*"[21].

9. Vježbaj se u pravednosti, da bi se i na te mogla primijeniti ona prorokova pjesma: "*Za istinu, za vjernost i pravdu*"[22], itd. Privikavaj se na potpunu pravednost vjernošću za Božju čast, za vršenje Božjeg zakona, u želji za spas braće.

Steći ćeš osmišljenu pravednost poslušnošću prema poglavarima, čuvajući ljubaznost sa sebi sličnima, besprijekornošću s nižima.

Gaji savršenu pravednost, da uzmogneš prihvatiti svaku istinu, ići na ruku svemu što je dobro, protiviti se zloći toliko u mislima koliko riječima i djelima, ne čineći drugima ono što nećeš da se tebi učini, ne uskraćujući drugima ono što ne bi htjela da se tebi uskrati. Tada ćeš biti savršena nasljedovateljica onih za koje je rečeno: "*Ne bude li vaša pravednost veća od pravednosti književnikâ i farizejâ, sigurno nećete ući u kraljevstvo nebesko*"[23].

10. Konačno, "*vježbaj se u pobožnosti*", koja ti, po riječima Apostola, "*donosi potpunu korist, jer joj pripada obećanje života -života sadašnjega i budućega*"[24]. Vježbaj se u pobožnosti pri bogoštovlju, pomnjivo, odano, i puna poštovanja, moleći časoslov, priznavajući

21. 1 Kor 14,40.
22. Ps 45 (44),5.
23. Mt 5,20.
24. 1 Tim 4,7 sl.

i okajavajući svagdanje grijehe, primajući u određeno vrijeme svetu Pričest i prisustvujući svaki dan sv. Misi.

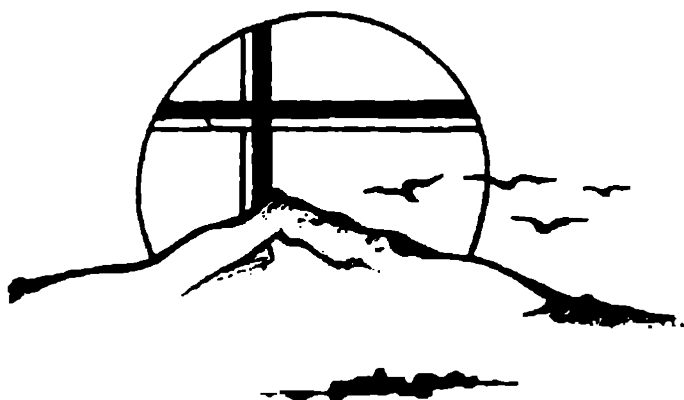
Vježbaj se u pobožnosti za spasenje duša, pomažući im sada s čestim molitvama, sada odgojnim savjetima, sada snagom primjera, *tako da Onaj koji čuje, neka rekne: "Dođi!"*[25]. A sve ovo treba obavljati razborito, pa se ne izložiti pogibelji za osobno spasenje.

Vježbaj se u pobožnosti, priskačući u potrebama tjelesnim bolesnoj braći, ustrpljivim podnošenjem, prijateljskim tješenjem, pomažući im ponizno, radosno i milosrdno, da tako ispuniš božansku zapovijed, jer Apostol kaže: "*Nosite bremena jedan* drugoga, te ćete tako ispuniti zakon Kristov!"[26].

A da se sve spomenuto provede u djelo, vjerujem da ti više od svega drugoga može pomoći pomisao na Raspetoga; da tvoj Dragi, kao stručak smirne, počiva uvijek među grudima tvoga pamćenja. Neka ti se ovo udostoji udijeliti Onaj, koji je blagoslovljen u vijeke vjekova. Amen.

25. Usp. Otk 22,17.
26. Gal 6,2.

POGOVOR

Život u Svjetlosti

Uz Tomu i Duns Skota, *Bonaventura* (1221-1274) je prvak skolastičke filozofije, koju je obasjao svojom dubokom teološko-mističnom refleksijom; prvak mistične teologije (a teologija je iznad filozofije, jer se bavi Prvim Počelom), jer je *mistika vrhunac teološke znanosti*, profesor na Sorboni, kardinal, voditelj ekumenskog *Lionskog sabora* (1273 - 1274) na kojemu bijaše postignuto sjedinjenje istočne i zapadne Crkve, mistični naučitelj iste Crkve - *doctor seraphycus*.

U svojim djelima daje primat ljubavi, slijedeći Ivanovu, Pavlovu, Augustinovu koncepciju.

I po Bonaventuri se sva teološka spoznaja oslanja na ovu duboku mističnu spoznaju, na Ljubav, koja je smisao i cilj svega stvorenoga.

Bonaventura će - slijedeći svoga duhovnoga oca i utemeljitelja Reda Franju - naglašavati otajstvo *Utjelovljenja*, franjevački teološki *kristocentrizam: Krista Betlehema, Kalvarije i Euharistije*, koji upravo u ovim *trima djelima*, što ih objavljujemo, dolazi do izražaja.

Kod skolastika je na prvom mjestu *čovjek - osoba*, tj. egzistencijalni-karizmatički vid, izgradnja duhovnoga lika prema Kristovu - ljudskom i božanskom; izgradnja *osobnosti*, tj. kontemplacija, kojoj je plod akcija; suobličenje s Kristom - po tajni Utjelovljenja.

I Bonaventura povezuje čovjeka s Bogom (po ovoj Tajni i stvarnosti), narav s vrhunaravi. Sve su mu stvari

i stvorovi stepenice prema Bogu. Iz stvari u svijetu zrači, kao iz zrcala, beskonačna savršenost Božja, i obratno: iz vječnog Izvora slijeva se sva svjetlost na stvorenja. Po Bonaventuri svime upravlja *vječni Um i Srce Ljubavi.*

Kod njega su tako jasne dvije težišnice: *Umom* proniče u duhovne realnosti, a *voljom-srcem* prihvaća i ljubi Vrhovno Dobro - Ljubav. Koliko je čovjek više obuhvaćen Svjetlošću-Ljubavlju, tim je savršeniji. Po njemu - ljubav vodi do spoznaje Boga, koji je temelj, prauzrok i cilj svega stvorenoga.

Naša duša, po Bonaventuri, može spoznavati samo pomoću Prve Svjetlosti; ljubiti samo pomoću Prve Ljubavi. - Duša je osvijetljena Bogom.

Po njemu, ljudski um posjeduje prvotnu ideju o Bogu. "Bilo pomoću autorâ, ili razloga, pokazuje se kako je spoznaja da Bog postoji utisnuta svim razumnim ljudima"[1]. I o njoj jasno svjedoči ljudska želja za potpunom srećom. - Jer *prvotnu ideju* da Bog postoji ne možemo konstruirati iz stvari ovoga svijeta. Jer Prvi Uzrok, koji je nešto nepromjenljivo: apsolutno i savršeno biće, ne može biti podređeno osjetilima svijeta. I baš zato što u sebi (nosimo) posjedujemo spoznaju Apsolutnoga Bića, spoznaju punine Bitka, znamo za postojanje materijalnih bića. Jer naš razum sve shvaća pomoću Prve Svjetlosti-Istine; ljubi pomoću Prve Lju-

1. S. Bonaventura, *Quaest. de mysterio Trinitatis,* I, 1 - usp. dr. Ante Kusić, Filozofski pristup Bogu, CUS, 1980, str. 84.

bavi. I po njemu je Božja egzistencija za naš um prirođena ideja i zato očevidna.

Bonaventura se ističe spekulativnom dubinom i mističnim žarom. Naglašava da filozofija služi teologiji, a ova mudrosti, koja je dar Duha Svetoga. Smatra da svaki pravednik mora težiti za kontemplacijom Boga, spoznati Ga, ljubiti te tako doseći svoje vrhovno i beskrajno Dobro. A vrhovno Dobro je ono koje - i po Tomi - u cijelosti smiruje čežnju.

Upravo ovim djelima Bonaventura će rasvjetljavati dušu da spozna to Dobro-Ljubav, učiti je kako će i kojim načinima i sredstvima doći do svoga vječnoga cilja-spasenja; sjedinjenja s Kristom-Bogom.

* * *

Kroz ova tri djela, kako već spomenuh, dolazi do izražaja otajstvo Utjelovljenja, *teološki kristocentrizam*. Bonaventura osvjetljuje ovo Otajstvo s osnovnom svrhom da poluči duhovne učinke i da u duši proizvede spasonosne plodove božanske ljubavi - milosnoga života.

U središtu je I. dijelca: *Pet svetkovina Djeteta Isusa* - Utjelovljena Riječ, "izvor i počelo svakog dobra"[2], čije se otajstvo može obnavljati u svakoj duši koja je u milosti posvećujućoj.

---

2. S. Bonaventura. *Pet svetkovina*, Uvod, Symposion, LIV, 1995, str. 4

Bonaventura želi da dušu uputi u kontemplaciju utjelovljene Riječi, koja opaja, krijepi i čini je pobožnijom. Jer razmišljanja prate nadahnuća, pobožna čuvstva, a potom ostvarenje spasonosnih odluka -krepostan život u Svjetlosti.

Kao što je po Mariji i Duhu Bog izveo svoje najdivotnije djelo Utjelovljenja, tako - po Bonaventuri - i duša odana Bogu može snagom Duha Svetoga, snagom Svevišnjega, na *duhovan-mističan način poroditi Sina Božjega.*

Sada Bonaventura analizira etape duše, u kojoj se obnavlja *sav Marijin život*, povezan s Kristom. Svrstava ih u pet svetkovina:

I. -a) Kad duša začne Riječ Božju, osjeća se izdignuta nad materijalnošću; osjeća ljubav prema božanskim dobrima.

-b) Kao što je Marija uzlazila u gorje, tako i duša mora svladavati zapreke na svome uspinjanju k Bogu.

-c) Sin se Božji, potom, rađa na duhovan način u duši, kada ona počne vršiti dobra djela; kada duh i tijelo ostvaruju to dobro i ujedinjeni su. Tijelo mora biti podložno duhu, a duh Bogu.

U II. svetkovini, Bonaventura opisuje značenje Marijina imena, uz spasonosnu primjenu; naglašava:

- da bi se u duši zbilo rođenje Isusovo, treba biti Marija i u sebi imati značajke Marijina imena: *gorko more* - da tuguješ za grijehe i propuste;

- *posjetiteljica*: po kreposnom djelovanju i poduci u dobru;

- *gospodarica* - da budeš nad osjetilima...

U III. svetkovini spomen je Isusova imena; iznosi njegove učinke i moći nad zlim duhovima.

U IV. svetkovini, kroz likove Mudraca, personificira tri moći duše: *razum, pamet i volju*. Te se tri moći duše klanjaju Božanskom Djetešcu:

- *traže Ga razmišljanjima;*

- *čeznu za Njim osjećajima;*

- *ispituju pobožnim namjerama:* "Gdje je novorođeni Kralj..."? Oni Mu darivaju: *zlato* ljubavi, *tamjan* kontemplacije i *smirnu* pokajanja.

Kroz V. svetkovinu-*Prikazanje*, duša treba da s Marijom slavi Gospodina, i sa svim stvorenjima: Boga Oca za sve Njegove darove, Sina za Otkupljenje i Boga Duha Svetoga za ohrabrenje u dobru; za vjernost u kušnjama, za zaštitu i obranu od Zloga.

Dakle, Slike iz Marijina života primjenjuje na duhovne realnosti, izvlačeći plodove za duhovni život, kao što pčela iz svakoga cvijeta izvlači medne sokove.

Bonaventura ističe da se po vršenju *dobrih djela* stječe ili obnavlja mir u cijeloj nutrini. Jer "u kraljevstvu duše ne ostvaruje se pravilno božanski mir, kada se tijelo suprotstavlja duhu i duh tijelu..."[3] što se može primijeniti i na širi plan.

3. Nav. dj., II, 1

Stablo života

Stablom života, koje bijaše u Raju zemaljskome, Bonaventura simbolizira Križ-Spasitelja.

Motreći dno stabla, razmatra o podrijetlu i životu Kristovu; motreći *sredinu* - Muku Njegovu, a *vrh* stabla - proslavu.

Kao što je, prema Ivanovoj Apokalipsi, stablo života raslo uz obalu rijeke "bistre kao kristal"[4], donoseći svoj plod svakoga mjeseca, tj. dvanaest puta, tako i Stablo vječnoga života, stablo Križa bit će spasenje narodima.

I plod toga stabla, plod svake od dvanaest grana, daje se za duhovnu hranu.

Sada Bonaventura analizira što se sve nalazi na pojedinoj grani. Svakoj grani odgovara ili krepost ili duhovno dobro.

Pošto ima dvanaest plodova, tumači pojedini plod; analizira pojedine etape Kristova života, počevši od božanskoga podrijetla Isusova. Pa u I. PLODU iznosi:

- *Isus od Boga rođen*. - Iz božanskoga "vječnoga svjetla...rađa se suvječno, sujednako, istobitno svjetlo"[5], mudrost Oca, po kojoj je sve stvoreno. Potom -

- Isus naviješten, od Abela do Ivana Krstitelja.

- Isus poslan - utjelovljen po Duhu i Mariji; po hipostatskom sjedinjenju s našom ljudskom naravi;

- Isus rođen.

---

4. Otk 22
5. S. Bonaventura, *Stablo života*, I, 1

I tako unaprijed Bonaventura iznosi slike, otajstva Kristova života, a s njima odgovarajuće kreposti. Potom analizira sve detalje Isusove MUKE, s dubokim osjećajem i svrhom da potrese, da duše obrati. Ocrtava plemenitost Isusova lika - osobe, koja oprašta, ljubi.

Potom Isusovu smrt, Uskrsnuće, Uzašašće, poslanje Duha, ustanovljenje Crkve i vječnost Kristova kraljevstva. Završava molitvom za dobivanje darova Duha Svetoga. Jer Duh daje snagu svjedocima, jer je sam Isus bio "istiniti i vjerni svjedok"[6].

Vodstvo duše

U ovome traktatu, koji je pisao za bl. Blanku, kćer Ljudevita IX, mnogim svetopisamskim tekstovima Bonaventura potvrđuje svoje navode. Naglašava joj da duša treba:

- da *vjeruje u Boga, da o njemu razmišlja, u njemu uživa* te da mu prikaže: *srce ponizno, odano, neokaljano* itd. i to vježbanjem u krepostima, a ojačano mišlju na Raspetoga.

"Čezni još jače za sličnošću s Bogom preko izričitoga nasljedovanja raspetoga Krista; želi veoma jakom gorljivošću da postigneš puno posjedovanje Boga u jasnom gledanju vječnoga Oca"[7].

Potom iz navedenoga izvodi u čemu se ima vježbati:

- u *poniznosti, poslušnosti, pobožnosti* itd.

---

6. Otk 1,5
7. *Vodstvo duše*, 7

Razmatranje o Bogu, koji je nadasve svet, zahtijeva od duše da bude čista srca i duha; put kreposti, posebno pobožnosti, koja treba da se očituje u duhovnim i tjelesnim djelima milosrđa - u ljubavi prema bližnjemu.

A za ostvarenje ove ljubavi, pomaže misao na Raspetoga[8]. Jer, "*Ti sam dostaješ, Ti sam spasavaš.*"[9]

Kao skolastičar, filozof, teolog, Bonaventura raščlanjuje tekst, izvodi zaključke, poduke za duhovni život. Kao *mistik* iz svoga osobnoga iskustva u svakoj materijalnoj stvari i objektu *motri simbol za vrhunaravnu stvarnost* koju u svemu otkriva, i iz svega izvlači duhovnu korist za dušu.

Stil mu je jezgrovit, lapidaran, cizeliran. Služi se *metaforama,* kojima upravo tumači ove duhovno-mistične stvarnosti. Svetopisamski citati-navodi daju njegovu tekstu još jaču čvrstoću, uvjerljivost, sigurnost i dublji smisao.

Utjelovljena Ljubav je za Bonaventuru neiscrpljivi izvor nadahnuća, jer je to Izvor koji nema dna.

Zahvaljujemo na prijevodu kanoniku Jozi Marendiću, a time i na spasonosnim plodovima za naš duhovni život u ljubavi.

S. Marija od Presvetoga Srca

---

8. Usp. Vodstvo duše, 10
9. Stablo života, XII, 48

SADRŽAJ

SYMPOSION

Biblioteka asketsko-mističnih djela:
Urednik: S. Marija od Presv. Srca

1) Margarita: PORUKA MILOSRDNE LJUBAVI 1. i 2. izd.
2) S. Marija od Presv. Srca: BOG JE LJUBAV 1. i 2. izd.
3) Sv. Ivan od Križa: TAMNA NOĆ 1. i 2. izd.
4) Sv. Ivan od Križa: ŽIVI PLAMEN LJUBAVI
5) Sv. Ivan od križa: DUHOVNI SPJEV
6) Sv. Ivan od Križa: KRAĆI SPISI
7) Sv. Ivan od Križa: USPON NA GORU KARMEL
8) Thomas Merton: NOVE SJEMENKE KONTEMPLACIJE 1. i 2. izd.
9) Thomas Merton: NITKO NIJE OTOK
10) Toma Čelanski: ŽIVOTOPIS SV. KLARE i njezini spisi 1. i 2. izd.
11) S. Marija od Presv. Srca: M A G N I F I C A T
12) Sv. Ljudevit Marija Grignion Montfortski: SABRANA DJELA
13) Sv. Bonaventura: PISMO SESTRAMA O SAVRŠENOM ŽIVOTU
14) S. M. Anđela Sorazu: ČAROBNOST MISTIČNOG ŽIVOTA
15) ŽIVOTVORNI DRAGULJ duhovnog života (O otajstvu Euharistije)
16) Sv. Toma Akvinski: STOŽERI KRŠĆANSKE VJERE
17) S. Marija od Presv. Srca: A L V E R N I J A
18) Bl. Anđela Folinjska: KNJIGA ISKUSTVA PRAVIH VJERNIKA
19) Sv. Grgur iz Nise: SPIS O DJEVIČANSTVU
20) S. Marija od Presv. Srca: FRANJINA LJUBAV NA KRIŽU (MISTIČNI SJAJ SVJETLA) 1. i 2. izd.
21) S. Marija od Presv. Srca: MORE SJAJA
22) Jeronim Jaegen: MISTIČNI ŽIVOT MILOSTI
23) Sv. Bernard: O MARIJI
24) Dr Gerda Walther: FENOMENOLOGIJA MISTIKE
25) S. Marija od Presv. Srca: DAR ŽIVOTA
26) Dr Klara Fietz: DUHOVNI DNEVNIK
27) S. Marija od Anđela Sorazu: DUHOVNI ŽIVOT
28) Origen: P O Č E L A
29) Sv. Bonaventura: TRI PUTA
30) GLE OVO SRCE
31) Ch. de Foucauld: PISMA I ZAPISI
32) S. Marija od Presv. Srca: AVE MARIA
33) S. Marija od Presv. Srca: TORNJU BJELOKOSNI
34) S. Marija od Presv. Srca: MARIJA MAJKA LJUBAVI
35) Sv. Katarina Sijenska: DIJALOG BOŽANSKE PROVIDNOSTI
36) S. Marija od Presv. Srca: U SVETIŠTU DUŠE
37) O. Lorenzo Sales: VELIKA LJUBAV BOGU POSVEĆENIH DUŠA
38) SPISI SV. FRANJE I SV. KLARE, Asižana 1. i 2. izd.
39) S. Marija od Presv. Srca: O OTKUPLJENJU I BOŽANSKOM ŽIVOTU
40) René Laurentin: S MARIJOM U DOŠAŠĆU PREMA TREĆEM TISUĆLJEĆU
41) Sv. Margareta M. Alacoque: AUTOBIOGRAFIJA
42) Jaroslav Nemec: SV. JANJA PRAŠKA
43) Sv. Teodor Studit: PISMA MONAHINJAMA
44) Piero Bargellini: CVJETIĆI SV. KLARE
45) SV. FRANJO SVOJIM KĆERIMA (Oporuka)
46) Bl. Rajmund iz Kapue: ŽIVOT SV. KATARINE SIJENSKE
47) S. Marija od Presv. Srca: PUT LJUBAVI (Križni put)
48) S. Marija od Presv. Srca: MOLITVE SRCA
49) S. Marija od Presv. Srca: LJUBAV ZBOG LJUBAVI
50) S. Marija od Presv. Srca: ODSJAJ VJEČNE LJUBAVI
51) S. Marija od Presv. Srca: OVDJE JE SVA POVIJEST MOJA
52) S. Marija od Presv. Srca: DOSEGNUH SVOJ SJAJ
53) ŽEĐ ZA RASPETIM – Pismo pape Ivana Pavla Klarisama
54) Sv. Bonaventura: STABLO ŽIVOTA

POSEBNA IZDANJA:

S. Marija od Presv. Srca: SAMOSTAN SVETE KLARE – monografija
S. Marija: APOKALIPSA – poema
S. Marija: OTKUPITELJEVA LJUBAV

